

בתי הדין הרבניים
בבית הדין הרבני הגדול ירושלים

**“נוכח האמור ומשמצאנו לנכון שלא להלין נגד בא כוח
המערערת, לעת עתה, בשל ההתנהלות האמורה
ללשכת עורכי הדין, ומשאין להניח וכאמור לא
בסמכותנו להורות כי הדברים יובילו להליך פלילי”**

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ב"ה

תיק 1323914/4

בבית הדין הרבני הגדול ירושלים

לפני כבוד הדיינים:

הרב אליעזר איגרא, הרב שלמה שפירא, הרב ציון לוזיאילוז

המערערת: פלונית

נגד

המשיב: פלוני

הנדון: אופן פירוק השיתוף בנכס הצדדים ויישום החוק בדבר הבטחת מדור חליפי לקטינים;
מייצג הפועל בניגוד לכללי האתיקה ומנסה להטעות את בית הדין

פסק דין

א. לפנינו ערעור על החלטתו של בית הדין הרבני האזורי שהורה על פירוק השיתוף בדירת הצדדים – [...] (להלן: הדירה), החלטה שבהמשך לה בא גם צו פינוי.

לשיטת המערערת בהחלטתו סטה בית הדין קמא מהוראות סעיף 40א(א) לחוק המקרקעין, תשכ"ט – 1969, וסעיף 6א לחוק יחסי ממון, תשל"ג – 1973, (להלן: חוק המקרקעין וחוק יחסי ממון, בהתאמה), המצווים על בתי המשפט ובתי הדין שלא להורות על ביצוע מכירת "דירה המשמשת למגורי ילדי בני הזוג הקטינים ובן הזוג המחזיק בהם" –

כל עוד לא נוכח בית המשפט או בית הדין כי לילדי בני הזוג ולבן הזוג המחזיק בהם, יחדיו, נמצא הסדר מגורים אחר המתאים לצורכיהם, לרבות הסדר ביניים למגורים זמניים המתאים לצורכיהם, לתקופה שיקבע.

ב. נזכיר בקצרה, כרקע, כי להליך שלפנינו קדמו כמה הליכי סרק שבהם נקטה המערערת שהגישה תחילה ערעורים על החלטות אחרות ומרכיבים אחרים של בית דין קמא תוך שנשמכה על טענות אחרות.

אחד מערעורי סרק אלה נדחה נוכח היותו מוסב על החלטה שאינה אופרטיבית ונוכח אי-הרלוונטיות של הנטען בו להחלטות האופרטיביות שבאו לאחר אותה החלטה ואף כללו מענה לטענות שנטענו נגדה; הערעור האחר, שבו ביקשה המערערת לפסול את מותב בית דין קמא שדן בעניין הצדדים, נדחה לאחר שהמערערת לא הפקידה את הערובה להוצאות שאותה נדרשה להפקיד, למרות ארכה שקיבלה לכך, וכן בשל היות טענותיה ההלכתיות והמשפטיות שבו דלות וחסרות בסיס באורח חריג.

בהחלטות שניתנו במהלך אותם הליכים רמז בית דין זה למערערת על האפשרות לערער על החלטה האופרטיבית שעליה הוגש לבסוף ערעור זה שלפנינו ואף על כי ייעתר לבקשה

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

למתן ארכה לשם כך, אך המערערת ובא כוחה לא הבינו את הרמזים וביכרו לכלות את זמנם, אונם והונם של הצדדים ולבזבז את זמנו השיפוטי היקר של בית הדין בהליכי הסרק האמורים.

משנדחו הערעורים האמורים פנתה המערערת לבג"ץ בעתירה שבה העלתה לראשונה את הטענה שלפנינו עתה וכלפי ההחלטה שלגביה אכן רלוונטית טענה זו. עתירתה נדחתה – בניגוד למצג השווא שאותו ניסתה להציג בהמשך פעם אחר פעם כביכול קיבל בג"ץ את עמדתה – תוך ביקורת על סגנונה ועל הטענות הלא-סדורות, בלשון המעטה, שאילצו את בית המשפט לעמול כדי לדלות מתוכן ולהבין את הטענות הרלוונטיות ועל אי-מיצוי ההליכים שבהעלאת טענה זו לראשונה בבג"ץ במקום העלאתה לפנינו.

במקביל לדחיית העתירה אימץ בג"ץ את עמדת היועץ המשפטי לשיפוט הרבני שאמר בתשובתו לעתירה את שאמר גם בית הדין בהחלטותיו הנזכרות, וכנ"ל, כי יכולה המערערת לשוב לשערי בית הדין ולערער בטענה הרלוונטית ועל ההחלטה הרלוונטית, וכי בנסיבות העניין הנוגעות להגנה על זכויותיהם וטובתם של הקטינים יש להניח כי לא יפקוד בית הדין על המערערת בשל מחדליה עוון שאינו ברכפרה ויתיר את הערעור למרות חלוף המועד.

ואכן המערערת הגישה לבית דיננו את הערעור שלפנינו, אם כי בשיהוי פסול של ארבעה חודשים נוספים לאחר כל האמור, ולא בלי התלבטות החליט בית הדין אכן 'שלא לפקוד עליה עוון' למרות שיהוי נוסף זה, שלא עלה על דעת בית הדין שעה שרמז כי תוכל לעשות זאת ושיש להניח כי גם על דעת היועץ המשפטי לשיפוט הרבני ועל דעתו של בג"ץ לא עלה.

ג. גם בשלבי פתיחת ההליך שלפנינו המשיכו 'מחדליה' של המערערת שאת ההוראה בדבר הפקדת ערובה להוצאות מילאה, במועד האחרון שנקצב לכך, באופן חלקי בלבד, תוך שהיא מתרצת את מחדלה זה במגבלה חוקית כביכול. בהמשך טענה כי המגבלה היא על פי חוק איסור הלבנת הון, טענה שלא גובתה באסמכתה כלשהי, ושנוכח הוראות החוק עצמן – המוכרות לנו – אין לה בסיס. עוד טענה לעניין זה כי פקידת הבנק היא שסירבה לקבל את מלוא הערובה שנקבעה בנימוק האמור, אך לא המציאה אסמכתה כלשהי גם לכך. הבהרות נוספות שעליהן הורה בית הדין לא התקבלו; גם הוראת בית הדין להמציא למנהל סניף הבנק, שאף אותו האשימה המערערת במחדליה, את החלטת בית הדין שהורתה על הבהרה מצידו נענתה בטענה כי המערערת ביקשה להמציא לו את ההחלטה והוא סירב לקבלה ממנה, שוב ללא אסמכתה; הוראה להמציא לבית הדין את פרטיו המדויקים של סניף הבנק ודרכי ההתקשרות עימו כדי שיתאפשר להעביר הוראה כאמור ישירות למנהל הסניף או לזמנו לעדות – לא קוימה אף היא.

היושר והצדק מחייבים אותנו להעיר לעניין כמה מן המחדלים האמורים כי פורמלית אומנם מופנים הדברים כלפי המערערת (ואף חיובי הוצאות משפט שבהליך הופנו כלפניה, וכרוב מוחלט של ההליכים שבהם נפסקות הוצאות) אף שהטענות הועלו על ידי בא כוחה, שכן הלה הוא אכן בא כוחה שלה – שליח שאת כוחו ייפתה לפעול בשמה ועל דבריו ומעשיו סמכה את

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ידה, אך האמת ניתנה להיאמר כי קרוב לוודאי שאכן מדובר במחדליו שלו. בעלי דין שהדיוטות הם, שוכרים את שירותיו של עורך דין כדי שיציג את עמדותיהם העובדתיות ועל גבן יעמיס טיעונים משפטיים שמטבע הדברים עשויים אומנם שלא להתקבל לעיתים, אך מצפים הם כי הלה, שבניגוד להם אמור להחזיק בידע הדרוש, ידע לטעון כל טענה רלוונטית שיש לה סיכוי להתקבל ולהימנע מטענות מופרכות וחסרות שחר העשויות להזיק יותר מלהועיל.

לעניין פרשת ההפקדה החסרה האמורה שב בא כוח המערערת בהמשך, ואף עתה עם סיום ההליך, לבקש כי נקיים חקירה או נגקה אותו מן האשמה הפלילית של הניסיון להטעות את בית הדין כביכול הייתה מניעה חוקית להפקיד את מלוא הסכום ו'לקבל' את שמיעת הערעור, על בסיס הטעיה זו, ללא הפקדת מלוא הסכום. בהקשר זה הוא מעלה, פעם אחר פעם, טענה כי בית הדין הורה על קיום חקירה פלילית בעניין.

נבהיר שוב בקצרה כי בית הדין לא הורה על חקירה פלילית, אלא כי ישקול לזמן את מנהל הסניף האמור לצורך מתן עדות, וחקירה עליה, באשר לטענה האמורה. משלא הומצאו, כאמור, הפרטים המלאים הדרושים לשם כך, לא מצא בית הדין לנכון לעכב את ההליך כולו לשם הבהרת המלאה של התמונה בשאלת ההימנעות מן ההפקדה במלואה, במועד: ההפקדה הושלמה, גם אם שלא במועד, נוכח הבהרת בית הדין כי ללא שתושלם לא יתקיים ההליך, בית הדין אף השיית על המערערת הוצאות משפט לטובת אוצר המדינה בגין הזדקקותו לכמה החלטות בעניין זה – די בכך כדי שנוכל לקוות כי 'הלקח נלמד', ובנסיבות אלה שלא לבזבז עוד את זמנו של בית הדין על ניסיונות לאתר – או לאכוף על המערערת להמציא – את פרטי ההתקשרות המלאים עם מנהל סניף הבנק.

נוכח האמור ומשמצאנו לנכון שלא להלין נגד בא כוח המערערת, לעת עתה, בשל ההתנהלות האמורה ללשכת עורכי הדין, ומשאין להניח וכאמור לא בסמכותנו להורות כי הדברים יובילו להליך פלילי, אין מקום כמובן להיעתר לבקשת בא כוח המערערת כי 'נגקה אותו' מן האשמה הנ"ל או כי נמשיך עתה בקיום חקירה כאמור – ההליך תם, לזימונו של מנהל סניף הבנק עתה לעדות אין נפקות להליך ובכל מקרה גם עד עתה לא המציאו המערערת ובא כוחו את הפרטים המלאים הנ"ל, מחדלם זה של המערערת ובא כוחה כמובן אינו תורם להנחה בדבר אי-אשמתם, אף אם אינו מוכיח אותה בוודאות, ועל כן אין להם להלין בנוגע לאי-ניקוים ממנה אלא על עצמם.

ד. עוד יש לציין, טרם הכרעה לגופם של דברים, כי הן במהלך ההליך והן עתה עם סיומו, שבה והגישה המערערת גם בקשות שלפיהן במקום להכריע בערעור לגופו ישיב בית הדין את ההליך לבית דין קמא שידון בו מתחילתו.

אכן, תקנות הדיון מאפשרות לבית הדין הגדול להורות כך, אך אין כל צידוק לבקשה זו בהליך שלפנינו. מסתבר, בלשון המעטה, כי בקשה זו באה כניסיון, ניסיון נוסף יש לומר,

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

להאריך את ההליכים עוד ועוד – להתיש בהם את המשיב ולמצער להאריך שלא משורת הדין את פרק הזמן שבו תעשה המערערת שימוש בלעדי בדירה המשותפת.

ועם זאת, לו היה מדובר בבקשה שאינה מוצדקת גרידא – החרשנו, מורגלים אנו בכגון דא. אין אנו 'מתרגשים' גם מדברי המערערת כי השבה זו של ההליך לבית דין קמא תהיה 'המוצא היחיד מהסאגה המשפטית' ולא למותר לציין כי בהליכים הקודמים העלתה המערערת אף 'הצעות' לפיתרונות ול'מוצאים' שונים לבקשותיה, שלא זו בלבד שלא נצרכו אלא שאף לא הייתה להם היתכנות משפטית והלכתית כלשהי (כך למשל ההצעה – בקשה לקבוע ללא דיון בערעור כי פסק דינו של בית הדין קמא בטל ולהעביר את הדיון, ללא דיון והכרעה בבקשתה לפסול את מותב בית דין קמא, למותב אחר של אותו בית דין). ובמובן זה הצעת 'פיתרון' שעקרונית אפשרי הוא מבחינת התקנות היא התקדמות.

יכולנו להחריש גם נוכח התמיהה העולה הפורחת כשמערערת שביקשה בעבר לפסול את מותב בית דין קמא ושלכל אורך הדרך מטיחה בו האשמות שונות בלשון בוטה – לא טענות (הלגיטימיות במסגרת ערעור) כי טעה בפסק דינו אלא כי חרץ דין ללא שיעשה משפט כלל, מבקשת להחזיר את הדיון לאותו בית דין עצמו (כשעתה משנדחו הבקשות הקודמות יודעת היא כי משמעות הדבר – אותו מותב).

אלא שבקשות חוזרות ונשנות אלה כוללות פעם אחר פעם את הטענה כביכול הסכים לכך גם המשיב – טענה שקרית בעליל, המהווה פרק נוסף של ניסיון להטעות את בית הדין, ניסיון שכשלעצמו גם מהווה עלבון לאינטליגנציה של בעליו או מלמד על זלזולו בזו של דייני בית הדין – וכבר העיר אחד החתומים מטה בעניין זה, בהחלטה קודמת, כי **אין בחזרה על אותו שקר שוב ושוב כדי לשכנענו כי אמת הוא.**

גם כאן אנו קובעים כי הסבירות שמדובר בשקר שבדחה המערערת עצמה – נמוכה ביותר. אין אנו סבורים כי בעצמה יכולה הייתה לאתר בכתבי טענותיו של המשיב (באחד הערעורים הקודמים) את האמירה שעליה מתבססת הטענה המדוברת וליזום את העלאתה בהליך הנוכחי. נעיר כי אף לו כך היה עדיין הייתה חובתו של בא כוח המערערת להימנע מלהעלות טענה שיודע הוא ששקרית היא, ולא כל שכן אחר שבית הדין כבר העיר על כך בהחלטה קודמת, אך למעשה יותר ממסתבר שמדובר ביצירה מבית מדרשו של בא כוחה של המערערת, שמתרשמים אנו כי אינו מבין את מחויבותו לשמש גם 'officer of the court' ומתעלם באופן בוטה מהוראות סעיף 34(א) לכללי לשכת עורכי הדין (אתיקה מקצועית), תשמ"ו – 1986, המצווה כי "לא יעלה עורך דין, בין בעל פה ובין בכתב, טענה עובדתית או משפטית ביודעו שאינה נכונה", כשם שסגנון דבריו הן כלפי בית דין קמא והן כלפי בית דין זה אינו עולה בקנה אחד עם החובה הקבועה בסעיף 32(א) לאותם כללים לעניין "יחס כבוד לבית המשפט" וכשם שסגנונם כלפי חברו אינו עולה בקנה אחד עם החובה הקבועה בסעיף 33 שם לעניין העלאת הטענות "בין בעל פה ובין בכתב, בדרך ארץ, תוך שמירה על כבוד הצד שכנגד" (וכל זאת אף בלי להזכיר את שהעיר בית הדין עליו באחת ההחלטות הקודמות – את אמירתו

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

הגזענית של בא כוח המערערת כלפי מייצגו של המשיב בבית המשפט לענייני משפחה "הרים את קולו בצעקות קווקזיות".

אנו סבורים כי יש מקום להשית הוצאות משפט על בא כוח המערערת, אישית. ובשולי הדברים נעיר כי לדעתנו התנהלותו בכמה וכמה נקודות לאורך ההליך – או ההליכים – בין שהייתה ברשלנות ובין שהייתה בכוונת מכוון, הייתה כזו שאף יש בה כדי להסב נזק למרשתו.

ה. ולגופם של דברים:

בעת שהתיר בית דיננו את הערעור, ובהחלטות נוספות שניתנו לאחר מכן נוכח התעלמות המערערת מההוראה שבהחלטה הראשונה, הובהר כי:

הערעור שיוגש יהיה אך ורק בנוגע לטענה כי ההוראה על פירוק השיתוף בדירה, בדרך שנקבע, ניתנה בלי שתובא בחשבון הוראת החוק בדבר הבטחת המדור החלופי לקטינות ולאימן שעומה הן מתגוררות, המבקשת, וכי אכן אין להן עתה פיתרון חלופי ראוי למגורים כאלה – וכי זאת שלא באשמת המבקשת עצמה ואין מדובר בסיכול שלה את האפשרות לפיתרון כזה, לאמור: לא די בטענה כי שיקול זה לא הובא בחשבון כנדרש, אם עתה על כל פנים יש פיתרון ראוי. אומנם אי שקילת העניין, אם אכן לא נשקל כראוי, היא פגם בהליך ובהחלטה גם אם בפועל קיים פיתרון ראוי, אולם ההצדקה להתיר את הערעור לאחר זמן כה רב, ולאחר כל המחללים המנויים לעיל ולמרות יתר הפגמים שבבקשה ובערעור, אינה אלא גם בפועל לא קיים פיתרון כזה, ורק אם אי-קיומו אינו תוצאה של סירוב או סיכול שלו מצד המבקשת עצמה.

בכתב הערעור נטען כי "במישור העובדתי" "אין לקטינות ולאימן פתרון חלופי ראוי למגורים לאחר שיפנו מן הדירה", המערערת והמשיב גם יחד הופתעו מן ההחלטה הנדונה, "למערערת אין עניין לסכל פתרון בדירה חלופית עבודה ועבור הקטינות הרכות עד הגיען לגיל 21", חלקה של ההחלטה מושא הערעור הכולל את ההוראות האופרטיביות למכירת הדירה "נחתם בחוסר סמכות ודינו בטל".

כבר עתה נעיר כי בדברים אלה לא היה מענה לשאלה אם אכן ניתנה ההוראה על פירוק השיתוף בלי שתובא בחשבון הוראת החוק בדבר הבטחת מדור חלופי – גם אם סבורה המערערת כי במבחן התוצאה אין לרשותה ולרשות הקטינות מדור כזה אין זאת אומרת כי בית הדין לא הביא בחשבון את הצורך בו: אפשר שהביא זאת בחשבון וסבר כי החלטתו מקיימת את הצורך האמור, אלא שבפועל לדעת המערערת לא היה בהחלטה כדי לקיימו ואפשר אף שהיה בה באותה עת כדי לקיימו אלא שנסיונות שנוצרו לאחר מכן הביאו לידי כך שלעת הזאת אין פיתרון ראוי.

עוד נעיר כי אין מענה של ממש – ושלא יש מענה אך לא המענה הנראה ממבט ראשון – לשאלה אם העדר הפיתרון אינו תוצאה של סירוב או סיכול מצד המערערת עצמה.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

המערערת מבקשת לכאורה לשכנענו כי לא כך הדבר באומרה כי "אין לה עניין לסכל", טיעון שאם יתקבל – ואף שאינו מוכח, לכאורה מבוקש שנקבלנו משום שהגיוני הוא – נוכל להסיק ממנו כי אכן לא סיכלה. אלא שלכשנדייק הרי שלא זו בלבד שהתשובה השלילית לשאלה בדבר אשמת המערערת בהעדר פיתרון אינה עולה מן הדברים לא במפורש ואף לא במשתמע, על הדרך הנ"ל, אלא שאף עולה מהם במידה רבה תשובה חיובית לשאלה:

"למערערת אין עניין לסכל פיתרון [...] עד הגיען לגיל עשרים ואחת" – משמע כי יש לה גם יש לה עניין לסכל פיתרון שלא יהיה דירה חלופית עד הגעת הקטינות לגיל זה.

'קטין' חדל להיות 'קטין', כידוע, בגיל שמונה-עשרה. טוב וראוי הדבר שהורים יתמכו בילדיהם גם מעבר לגיל זה, ובענייני מזונות מקובלת לא אחת הסכמה בדבר תמיכה כזו, במסגרת הסכימי גירושין, אולם אין זו חובה לא הלכתית ולא משפטית אף במסגרת דיני המזונות (אלא במידה שבה קיימת חובה הלכתית של צדקה גם כלפי ילדים בגילאים מאוחרים מגיל זה ואף כלפי בני משפחה אחרים, הנצרכים לכך, וכך גם לגבי חובה חוקית על פי החוק לתיקון דיני המשפחה (מזונות), תשי"ט – 1959). ובכל מקרה הוראות סעיף 40א(א) לחוק המקרקעין וסעיף 6א לחוק יחסי ממון עוסקות בפירוש ב"ילדי בני הזוג הקטינים".

למען הסר ספק נאמר כי אין כוונתנו לומר כי הפתרון שדורש המחוקק הוא אכן פתרון שיש בו כדי לוודא כבר עתה כי לקטינות יהיו מגורים חלופיים ראויים, ודאיים, עם אימן, עד הגיען לגיל בגרות – בשאלה זו נעסוק להלן – אלא לומר כי על כל פנים נעלה מכל ספק שאין צורך בפתרון עד הגיע הקטינות לגיל עשרים ואחת ולמרות זאת עולה מדברי המערערת כי היה לה "עניין לסכל" כל פיתרון שלא יהיה כזה.

1. בדיון עצמו מכל מקום נשאלה המערערת בנוגע ליתר המרכיבים, נצטט מהפרוטוקול את השאלות והתשובות שקיבלנו:

בית הדין: אולי נסדר את הדברים, בית הדין נתן הוראה על פירוק שיתוף, מה לא נכון בהוראה הזאת? במה הם שונים מכל זוג שיש להם דירה משותפת ובית הדין מכריע שצריך לפרק שיתוף?

ב"כ המערערת: זו שאלה משפטית נכונה שעומדת במרכז הערעור.

אני מפנה את בית הדין לסעיף 40א(א) לחוק המקרקעין אשר אומר [...] בית הדין: האם וכאשר הפנית את הבקשה הזאת לבית הדין קמא מה הייתה התשובה שלהם? הרי הסעיף הזה אינו אומר שלא נפרק שיתוף, הוא אומר נפרק בפועל רק לאחר שנדאג למגורים [...]

ב"כ המערערת: יש להבחין בין פירוק שיתוף למכירה.

בית הדין: אמרתי את המילה בפועל.

ב"כ המערערת: לעניין פירוק שיתוף אין לנו שום בעיה וזכותו של המשיב היא לפרק שיתוף, דא עקא שפירוק השיתוף עדיין לא אומר בהכרח

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

למכור את הדירה, כי יש טענות נגדיות, כמו למשל האישה הגישה תביעת כתובה בסכום של 1.3 מיליון שקל

בית הדין: זה לא קשור לסעיף 40א(א) וזה מה שענה לך בית הדין, היא רשאית להגיש את התביעה והיא תידון אבל היא אינה מאפשרת את עיכוב פירוק השיתוף בפועל. זה מה שענה לך בית הדין, תחזור ל40א.

ב"כ המערערת: על זה אין לי בעיה.

בית הדין: 40א לא אומר להבטיח כתובה, הוא אומר להבטיח מגורים.

ב"כ המערערת: לא, 40א שולל את הסמכות.

בית הדין: לא, אל תכניס ל40א את מה שלא כתוב בו. 40א אומר שבית הדין ידאג קודם כל שיש מקום מגורים לאישה וילדיה ואח"כ יורה על פירוק השיתוף בפועל.

ב"כ המערערת: על המכירה.

בית הדין: מכירה ובפועל זה אותו דבר.

הוספתי את המילה בפועל ואתה יודע בדיוק מה אני מתכוון.

ב"כ מערערת: הסעיף עושה הבחנה בין פירוק שיתוף שאין לנו בעיה עם זה לבין המכירה.

כאן אומר הסעיף לא יורה על ביצועה.

בית הדין: תקרא עוד מילה.

ב"כ המערערת: והמכירה תעוכב.

בית הדין: אני השתמשתי עם אותם מילים ואנו מבינים אחד את השני, האם בקשתם מבית הדין תבטיחו לנו מקום מגורים לאישה?

ב"כ המערערת: בוודאי.

בית הדין: ומה ענה לך בית הדין?

ב"כ המערערת: בית הדין לא ענה לי.

בית הדין: היכן בקשת והיכן לא ענה לך?

ב"כ המערערת: את זה ניתן ללמוד מהחלטות של בית הדין קמא.

בית הדין: אני ראיתי שבקשתם לעכב את המכירה בגלל שהוא חייב לה מזונות, כתובה, היכן פנית לבית הדין בעקבות סעיף 40א?

ב"כ המערערת: אני כעת בעיצומו של הערעור יש לי בקשות רבות, כבוד הדיין שלמה שפירא עבר על כל התיק בקשה אחר בקשה והוא לבטח נתקל בבקשות הרבות שאני חזרתי ובקשתי מבית הדין קמא אנא.

בית הדין: תראה לי את הבקשה הזאת, לא כתובה ולא מזונות ולא חובות, תדאגו למגורים, זה מה שכתוב ב-40א.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ב"כ המערערת: אני מוכן בתוך יום אחד לשלוח את הבקשות החוזרות אליכם.

בית הדין: זה הערעור בעצמו, איך אתה בא לפה בלי להצביע לנו? אתה יכול לחפש כמה דקות בחוץ.

ב"כ המשיב: ביום 10.3.21 בדיון הראשון, העורך דין הזה ביקש [...] בית הדין: אתה לא עונה לשאלה שלנו [...]

ב"כ המשיב: [...] כשאני פניתי לבית הדין בפירוק השיתוף כתבתי שבכל הסכם מכירה ייכתב שהפינוי בפועל הוא חצי שנה אחרי שבביל לתת לה זמן למצוא מדור, ובית הדין נתן החלטה שלו.

בית הדין: לא שאלנו מה אתה עשית [...] בית הדין כתב, לאור העובדה שהבעל הציג מתווה והאישה לא הגיבה למתווה, בית הדין מאמץ את המתווה.

ב"כ המשיב: ובהחלטה אחרת שלו כתב בית הדין שהפינוי יעוכב חצי שנה בשביל לתת לה את הזמן והשהות למצוא מדור אחר.

בית הדין: הכל טוב ויפה, אנו כעת בערעור שלה, ביקשנו שימציא לנו את הבקשה ושבית הדין לא ענה.

[...]

בית הדין: הערעור בפנינו נפתח בטענה שבית הדין התעלם מסעיף 40 ואנחנו בקשנו שימציא לנו את הבקשה וההחלטה, ולא מצאנו עד לרגע זה אפילו החלטה אחת בה זה עולה.

בית הדין: ניתן לך כמה דקות בחוץ לחפש.

ב"כ המערערת: זה לא יעזור לי, התיק של בית הדין קמא לא נמצא אצלי, יש לי פה רק את החומר של הבג"ץ והגדול, רק עם זה באתי.

בית הדין: הערעור הוא לא על בג"ץ ולא על בית הדין הגדול, הערעור הוא על החלטת בית הדין קמא ובזה אתה צריך להתעסק.

ב"כ המערערת: אם זה מה שעומד במוקד העניין

בית הדין: אם זה הערעור אז ברור שזה מה שעומד במוקד העניין.

ב"כ המערערת: הצגתם בפני שאלה מעניינת שלא צפיתי אותה ולא התכוננתי אליה אבל אני מצהיר כפרקליט שהוגשו רצף של בקשות בהתאם לשאלת כבודו, חזקה שאני דובר אמת, אני מבקש שתתנו לי שהות של יומיים בטרם תתנו פס"ד שאוכל להמציא לכם, תצאו מתוך הנחה שהבקשות הוגשו בהתאם להצהרתו של פרקליט ותיק 50 שנה.

בית הדין: מה רע במתווה שהוא הציע?

[...]

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ב"כ המערערת: בכדי שחלילה לא תצא תקלה תחת ידיכם אני מבקש מכם לקבל הצעה של עו"ד ותיק של 50 שנה, אני מחר אשלח לכם את זה בכבוד.

בפעם 'המי יודע כמה' – חדלנו כבר לספור – ניסה בא כוח המערערת להסיט את הדיון אפוא לסוגיית הכתובה ולסוגיות אחרות שאינן ממין הטענה, ולא הצליח למצוא אסמכתה לדבריו כי טען לפני בית דין קמא בדבר הצורך להבטיח את מדור הקטינות ואימן ולעכב את מכירת הדירה עד שיובטח המדור. את כישלוננו זה הסביר בבואו לדיון ללא החומר הנוגע להליך שהתקיים בבית דין קמא – ההליך שבעניינו ועל שנפסק בו הוגש הערעור – וביקש כי נאפשר לו להגיש השלמות טיעון בעניין זה בתוך 'יום יומיים', ובהמשך 'מחר', וכי לעת עתה נסתפק בהצהרתו, הצהרת 'פרקליט ותיק חמישים שנה' ש'חזקה' כי דובר אמת הוא.

החזקה האמורה רעועה בעינינו, והעילות שבגינן הורעה תוארו לעיל בפסק דין זה. תמהנו גם כיצד 'פרקליט ותיק' מתרשל ואינו מתכונן כיאות לדיון, אינו מבין מה 'עומד במוקד העניין' ואינו מביא עימו את החומר הרלוונטי.

ז. למרות זאת המתנו לקבלת השלמות הטיעון הנדרשות, שלמרות ההבטחות לא הוגשו למוחרת הדיון ואף לא 'בתוך יום יומיים' אלא באיחור של שבוע, וכך נטען בהן – לא בלי לשוב ולגבב סביב טענות בעניין הכתובה והדיון בה ו'שאר ירקות' שאינן נוגעות לענייננו:

בפרוטוקול ישיבת יום 10.3.21 האחת והבודדה, בית הדין קמא התייחס לסעיף 37 לחוק המקרקעין [...] כאשר בית הדין קמא אינו מבחין בין פירוק לבין מכירה, כך שהחלטתו הכילה גם מכירה [...] בשורה 157 הח"מ הסב את תשומת לב בית הדין קמא לסעיף 40 [...] בהחלטה נשוא הערעור בית הדין קמא פעל בניגוד לסעיפים 37 + 40 + 40 לחוק.

ביום 26.5.21 האשה הגישה בקשה לביטול החלטה מיום 19.5.21 היתה להחלטה נשוא הערעור [...] בבקשה זו המערערת התייחסה למדור הקטינות. במענה לבקשה זו, ביום 4.6.21 בית הדין קמא קיבל החלטה שלא לגופה [...] כי ההחלטה מיום 19.5.21 היתה להחלטה נשוא הערעור "נתנה מנעה לכל טענות האשה" [...]

ביום 9.10.21 האשה הגישה בבית הדין קמא תגובה לבקשת האיש למינוי כונס נכסים [...] בתגובה זו האשה ציינה כי ההחלטה נשוא הערעור אינה חוקית בעליל [...] חזרה והזכירה לבית הדין קמא את סעיף 40 לחוק המקרקעין.

עוד כתב בא כוח המערערת, עוד קודם לכן, כי לשאלה מה השיב בית הדין קמא עצמו לטענות שמכוח סעיף 40 א(א) לחוק המקרקעין השיב מייד (כבר בדיון):

בית הדין קמא לא השיב לגופן של שאלות אלה, זאת למרות שבישיבה הבודדה של יום 10.3.21 שהתקיימה בבית הדין קמא הח"מ הסב תשומת לב בית הדין קמא לקיומו של סעיף 40א, ועם זאת בית הדין קמא פעל בניגוד מפורש לסעיף 40א [...]

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ואכן כך השיב בא כוח המערערת כבר בדיון, "בית הדין לא ענה לי", אלא שאת תשובתו שבדיון אפשר היה אולי לתלות בשכחה, ולא כך כשהדברים נשנים בכתב לאחר מכן ולאחר שאף עיין בחומר כפי שביקש.

בהמשך לדברים אלה באה 'סקירה' קצרה ולא רלוונטית לשאלה של הערעורים הקודמים, סקירה שבמהלכה שב בא כוח המערערת למנהגו לטעון גם 'בשם המשיב', כפי שעשה בדיון למרות מחאתו של בא כוח המשיב וכפי שעשה גם בבקשות קודמות (וכנ"ל), כי הופתע מהחלטת בית דין קמא וכי הסכים להחזיר אליו את ההליך לדיון נוסף.

בא כוח המערערת המשיך:

לציין כי המדור לאשה ולפעוטות עמד במוקד בקשות המערערת אל בית הדין קמא וכן עמד במוקד 2 הערעורים שנדחו שלא לגופם ע"י כבוד הרב שלמה שפירא, וכן עמד במוקד החלטת בג"צ שקבע כי בית הדין קמא לא דן לגופו של עניין בנושא הדירה וקבע כי גם בית הדין הגדול לא דן לגופם של 2 הערעורים הנ"ל שנגע גם לפרשת המדור.

האמור בפסקה זו נגוע שוב בנגע השקר הפושה בטענות מערערת דנא (שעל ידי בא כוחה) ואוכל בהן בכל פה:

שני הערעורים המדוברים "שנדחו שלא לגופם" לא עסקו בשאלת הבטחת המדור כלל (ונזכיר כי כאמור לעיל אחד מהם נדחה משעסק בטעות עובדתיות שנכללה בהחלטה שאינה אופרטיבית, טעות שלא הייתה רלוונטית להחלטות האופרטיביות שניתנו לאחר מכן, ושאר תוקנה בהן למעשה, והאחר עסק בבקשת פסלות ונדחה בהעדר הפקדת ערובה וכשבנוסף להעדר נעדר ממנו כל בסיס משפטי והלכתי).

בג"ץ אומנם 'קבע' – קביעה שמעולם לא היה חולק עליה – כי בית הדין הגדול לא דן לגופו של עניין זה עד כה, וזאת משום שלא הוגש ערעור בעניין זה עד לערעור שלפנינו, אך בניגוד לאמור בפסקה זו של דברי המערערת לא קבע כי בית דין קמא לא עשה זאת (כפי שלא קבע את ההפך אלא הפנה את המערערת – העותרת דהתם – למצות הליכים לעניין טענתה זו בבית דינו).

ח. נבחן מכל מקום את שטענה המערערת לעיל מפסקה זו, כמצוטט:

"בפרוטוקול ישיבת יום 10.3.21" אכן עסק בית הדין קמא כדברי המערערת בעניין פירוק השיתוף – אגב המערערת שציינה כי הייתה זו ישיבה "אחת ויחידה" שכחה' לציין כי קדמה לה ישיבה אחרת שממנה נעדרה ללא הודעה מקדימה ובקשה לדחיית הדיון, בנימוק של 'בידוד' עקב חשיפה לחולה מאומת בקורונה, אך ללא אסמכתה לכך, אך נניח לפרט זה – ואכן כדבריה הזכיר בא כוחה שם את עניינו של סעיף 40 לחוק המקרקעין (אם כי לא בשורה 157 לפרוטוקול אלא בשורה 161). אך האם אכן בית דין קמא החליט דבר כאשר "אינו מבחין בין פירוק לבין מכירה, כך שהחלטתו הכילה גם מכירה" ו"פעל בניגוד לסעיפים 37 + 40 + 40 לחוק", כטענת המערערת?

אנו דווקא מצאנו שבית הדין קמא השיב לטענה באומרו מייד (שורה 162) "הדאגה למדור הילדים תתקיים במקביל".

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

בא כוח המערערת העלה טענות נוספות, בדבר אי-הגשתו כתב הגנה ובענייני הסמכות, ובית הדין השיב עליהן ושב והבהיר לעניין פירוק השיתוף (שורות 181–185):

[...] יש כאן דירה שרשומה על שם שני הצדדים בחלקים שווים ברגע ששניהם רשומים בחלקים שווים וצד אחד מבקש פירוק שיתוף יש כאן חוק: יש את עניין מדור הילדים, שיהיה צורך לדון בו במקביל למרות שמזונות הילדים יהיו בבית המשפט מצד אחד ומצד שני סעיף 40 הוא בחוק המקרקעים, כך שהוא במהותו סעיף רכושי. אנחנו כרגע לא נקבע שבעוד תשעים יום הדירה תימכר.

כמה עזות מצח נדרשת כדי לומר שבית דין קמא לא הבחין בין פירוק השיתוף לבין ההוראה בדבר מכירת הדירה ו"לא ענה" לטענות בעניין זה שעה שבית הדין קמא ענה בפירוש כי כמקביל להליכי פירוק השיתוף תתקיים הדאגה למדור החליפי ואף קבע בפירוש כי נוכח הצורך לדאוג לכך לא יקבע "כרגע" שהדירה תימכר "בעוד תשעים יום"?

אולם לא זו בלבד שבית דין קמא ענה לכך, אלא אף בא כוח המשיב בכבודו ובעצמו הציע (שורה 200) כי יינתן צו פירוק שיתוף ללא הגדרת מועד, משמע ללא הוראה אופרטיבית על מכירה.

בהחלטה שניתנה יום לאחר מכן אכן הורה בית הדין עקרונית על פירוק השיתוף, אך קבע בה בעת כי הוראות בדבר דרך פירוק השיתוף יינתנו לאחר שיקבל מהצדדים מתווים שאותם יציעו הם – שוב הבחין בית הדין בין הקביעה העקרונית בדבר פירוק השיתוף לבין ההוראות האופרטיביות.

במתווה שהציע המשיב, ושאותו אימץ בית דין קמא לבסוף, הוצע שמכירת הדירה בפועל תעוכב בשישה חודשים כדי לאפשר למערערת לשכור דירה חליפית.

אפשר לטעון כי אין בכך כדי לצאת ידי חובת הדרישה להבטיח מדור חלופי לקטינים ולהורה שעומו הם מתגוררים, אבל ברור לגמרי נוכח האמירות המפורשות שבפרוטוקול ונוכח הגשת המתווה האמור במענה להוראת בית הדין על הגשתו ובזיקה לאותן אמירות כי המשיב עצמו סבר כי די בכך כדי לצאת ידי חובתה וכי בית הדין קמא שאימץ את מתווהו אימץ גם עמדה זו. הטענה כי בית הדין קמא התעלם משאלה זו ו"לא ענה" – אינה אמת.

לא מיותר לציין גם כי טרם אימץ בית הדין קמא את מתווהו של המשיב עמדה לנגד עיניו גם תגובתה ועמדתה של המערערת. (זאת למרות החלטה מח' בסיוון התשפ"א – 19.5.21 שבה נאמר כי לא הגישה את עמדתה – קביעה עובדתית זו שבטעות יסודה עמדה במוקד ערעורה הראשון של המערערת, וכפי שהובהר בהחלטה שבה נדחה אותו ערעור מדובר אומנם בקביעה עובדתית שגויה אך חסרת משמעות שכן בוטלה הלכה למעשה בהחלטה נוספת מאותו יום שבה עמד בית הדין על תגובתה זו של המערערת. בהחלטה שבה נדחה הערעור האמור הובהרה גם התקלה שבעקבותיה נחתמה ההחלטה השגויה – למעשה עותק של החלטה קודמת שניתנה כשאכן לא הייתה תגובה לפני בית הדין, שנחתם שנית בטעות, ואין כאן מקום להאריך במה שכבר בואר היטב בהחלטות שבהליך הקודם.) באותה תגובה שבה הציעה

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

המערערת את הצעותיה שלה לפירוק השיתוף נטענו טענות מן הגורן ומן היקב בדבר חובות אחרים שיש לצדדים, שווי הדירה לאחר ניכוי משכנתה, הכתובה, התנהלות הצדדים בחיי הנישואין וכו' וכו' ואף הוזכרה בה סוגיית מזונות הילדים, אך לא הוזכר סעיף 40א(א) לחוק המקרקעין או סעיף 6א לחוק יחסי ממון.

בית הדין דחה עמדה זו בהחלטה (השנייה הנ"ל) מח' בסיוון התשפ"א (19.5.21) דחה בית דין קמא את בקשות המערערת לדחות את פירוק השיתוף שבה ציין לעניין הטענה בדבר חוב המזונות כי "נושא מזונות הילדים, בהתאם לדרישת האישה, אינו בסמכות בית הדין ולפיכך לא יבוא בחשבון בנושא פירוק השיתוף בפרט והרכוש בכלל".

משהגישה המערערת, כפי שציינה וכמצוטט לעיל, בקשה לביטול החלטה זו, שבה אכן הזכירה את סעיף 40א(א) לחוק, דחה בית דין קמא את בקשתה באומרו כי טיעוניה קיבלו מענה בהחלטתו האמורה.

בהחלטה האמורה (שמח' בסיוון התשפ"א – 19.5.21) אכן אין אזכור מפורש לשאלה חוקית זו, ואין מקום להלין על כך שעה שבעמדת המערערת שהוגשה לבית דין קמא קודם לאותה החלטה לא נטענה טענה מכוח הוראת חוק זו, ובהנחה שבית דין קמא עצמו סבר שדי בעיכוב של ששת החודשים שנועד לאפשר את שכירות המדור החלופי, אך מהחלטתו הנוספת שבה אמר כי טיעוני המערערת קיבלו מענה באותה החלטה משתמע כי סבר שמשעה שסוגיית המזונות והמדור כשלעצמה אינה נידונה בפניו אכן מסתכמת חובתו, בהקשר של סעיף 40א(א) לחוק המקרקעין (וסעיף 6א לחוק יחסי ממון) בהותרת פרק זמן, טרם מכירת הנכס בפועל, שבו תוכל המערערת לשכור לה ולילדים מדור חלופי תוך שהיא משתמשת לשם כך בדמי המדור שייפסקו בבית המשפט.

גם כאן נאמר: אפשר לערער על קביעה זו של בית דין קמא, אך האמירה כי "לא ענה" לטענה אינה נכונה.

לא זו אף זו, המערערת עתרה, כזכור, לבג"ץ נגד בית הדין האזורי, בית דין זה והמשיב. בא כוח המערערת מרבה ללהג על אודות תגובת היועץ המשפטי לשיפוט הרבני לעתירה זו, שאותה אף צירף במלואה לכתבי טענותיו, תוך שהוא מייחס להלה, באופן שקרי, חוסר יכולת להגן על פסיקת בתי הדין, כשם שהוא טוען באופן שקרי כי בג"ץ שאימץ את עמדת היועץ המשפטי לשיפוט הרבני קיבל את העתירה. מכל מקום חזקה על בא כוח המערערת כי בקי הוא בתגובה זו של היועץ המשפטי לשיפוט הרבני.

והנה, בתגובתו של היועץ המשפטי נאמר גם כדלהלן (ההדגשה אינה במקור):

לשאלה אם החלטת המשיב 1 (להלן – בית הדין האזורי) על פירוק השיתוף בדירה בה התגוררו יחדיו העותרת והמשיב 3 עולה בקנה אחד עם הוראות הדין, עשויים להיות פנים לכאן ולכאן. מהחלטות ומפרוטוקולים של דיונים שהתנהלו לפני בית הדין האזורי עולה לכאורה, כי בית הדין האזורי סבור שהתשובות לכך חיוביות. למשל,

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

כבר בדיון הראשון שהתקיים לפניו (10.3.2021) הודיע בית הדין האזורי לצדדים כי הדאגה למדור הילדים בהתאם לסעיף 40א לחוק המקרקעין תתקיים במקביל להליך פירוק השיתוף.

כך למשל בהחלטת בית הדין האזורי מיום 7.7.21 נכתב בין היתר:

בא כוח האישה מן הסתם מודע לזכותו ההלכתית והחוקית של כל שותף במקרקעין לדרוש את פירוק השיתוף ולא ניתן לעכב בעדו, ההגבלה היחידה בחוק הינה בהתאם לסעיף 40א במקרה של מגורי קטינים, גם במקרה שלפנינו, אין ספק שבעת מכירת הדירה, יקבעו מועדי פינוי אשר יאפשרו לאישה למצוא מדור חלופי לה ולקטינים, יחד עם זאת, את פירוק השיתוף הנתבע על ידי הבעל, לא ניתן לעכב הן מהפן ההלכתי והן מהפן החוקי.

בית הדין האזורי סבור אפוא כי אין מניעה משפטית לתת החלטת סופית המורה על הפעלת הליכי הפירוק, ובהמשך לתת מענה הולם למדור הקטינים בעת שיימצא קונה, ובטרם אישור הסכם המכר על ידי בית הדין האזורי [...]

הנה כי כן מודע בא כוח המערערת היטב, ולפחות בעת הגשת ערעורו זה וכל שכן בעת הדיון ובעת הגשת השלמות הטיעון האמורות היה עליו להיות מודע כי גם אם לדעתו אין למרשתו ולקטינות פיתרון מגורים מתאים, וגם אם סבור הוא כי בשל כך יש לעכב את פירוק השיתוף, מכל מקום הטענה כי בית הדין קמא כלל לא נתן דעתו לסוגיה זו היא שקר ועלילה. ט. האמירות החוזרות ונשנות כי בית דין קמא לא 'טעה' בהחלטתו בלבד אלא התעלם מהוראות החוק ומבקשותיה של המערערת בעניין – אינן נכונות, כשם שלא נכונות אמירותיו הבוטות של בא כוח המערערת כי בית דין קמא פסק ללא משפט וכו'.

במאמר מוסגר נעיר גם כי בא כוח המערערת חוזר וטוען פעם אחר פעם כי נוכח הוראות סעיף 40א(א) לחוק המקרקעין וסעיף 6א לחוק יחסי ממון לא הייתה לבית הדין קמא לפסוק כפי שפסק וכי דינה של פסיקתו להיבטל בשל נתינתה בהעדר סמכות. בבקשותיו האחרונות אף הוסיף לבאר את טענתו באומרו כי מאחר שמדובר, לשיטתו, בהחלטה שניתנה בחוסר סמכות הרי שכל השאלות (אם העלה את סוגייתן של הוראות חוק אלה לפני בית דין קמא ומה הייתה תשובת בית דין קמא לכך) והתשובות אליהן – 'אינן מעלות ואינן מורידות'.

תמיהנו על בא כוח המערערת, המתהדר בנסיונו רב השנים במקצועו, שלא די שאינו יודע כי גם טענת סמכות יש להעלות לפני ערכאה קמא ולא להעלותה תחילה וראש בערכאת הערעור, וכי כשלא כך נעשה ואף כשהשאלה מועלית בערכאה קמא אך לא בהזדמנות הראשונה בדרך כלל מושתק הטוען לה מהעלאתה בהמשך הדרך, אלא שאף אינו ער להבחנות הבסיסיות בין טענות מהות לטענות סמכות. 'להוציא מליבן של טועין' מוצאים אנו את עצמנו נאלצים להבהיר עקרונות יסוד אף שהללו בבחינת 'זיל קרי בי רב' הם בעולם המשפטי:

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

אכן אין בית הדין מוסמך לפסוק בניגוד לחוק, כשם שאין בית המשפט מוסמך לכך, אך הטענה כי ערכאה שיפוטית כלשהי פסקה בהתעלם מהוראת הדין המהותי בעניין מסוים (לענייננו: הוראת סעיף 40א(א) לחוק המקרקעין וסעיף 6א לחוק יחסי ממון), כפי שייחס בא כוח המערער, בשקר כאמור, לבית הדין, ולא כל שכן טענה כי טעה בית הדין קמא בפרשנותו להוראת החוק האמורה, כפי שהיה ראוי שיציג את טענתו לו היה מקפיד על אמירת אמת – אינה טענת 'סמכות'. שאלת הסמכות אינה עוסקת בתוכן הפסיקה הספציפית אלא במסגרת, לאמור: לו לא היה מוסמך בית הדין לפסוק בדבר פירוק השיתוף כלל, או לו היה נקבע בחוק כי סמכותו לעניין זה תירכש רק לאחר שהוסדר עניין המדור החלופי – אזי היה מקום לטענה כי בית הדין נטל לעצמו סמכות לא לו. אך מאחר שאין חולק כי בית הדין מוסמך לעסוק בשאלת פירוק השיתוף, ומאחר שהחוק לא קבע שסמכות זו תיווצר רק לאחר הסדרת המדור החלופי, הרי שאף אם סובר בא כוח המערער שפסיקתו של בית הדין קמא מוטעה לגופה – אין מקום לטענה כי ניתנה בחוסר סמכות.

בנסיבות העניין די באמור לעיל כדי לדחות את הערעור, הן משום שבנסיבות של האיחוד הרב מאוד בהגשתו נדרשה המערער, כנ"ל, להראות לא רק כי אין פיתרון מגורים חלופי כנדרש אלא גם כי ההוראה ניתנה מבלי להביא בחשבון את הוראת החוק בעניין זה (להבדיל מהוראה שהביאה אותו בחשבון ולטענת המערער שגתה ביישומה או בפירושו), הן משום חוסר תום-הלב העולה מן השקרים הרבים והבוטים שתוארו לעיל, הן משום התעצמות החשש שהעדר הפיתרון גם כיום אינו אלא משום מחדליה שלה (כשכאמור "יש לה עניין" לסכל כל פיתרון שלא יבטיח לה ולבנותיה מדור חלופי עד היות הקטנה שבהן בת עשרים ואחת, אף שאין לכך כך בסיס חוקי) – וכל זאת אף אם אומנם פיתרון כזה נעדר הוא כיום, ונוכח האמינות האפסית שאפשר לייחס למערער ולבא כוחה לא מן הנמנע שגם עתה יש פיתרון כזה בהישג יד, אם רק ירצו.

אולם מאחר שבית הדין רואה חובה לעצמו להבטיח את מדורן של הקטינות גם אם הקטינות, המערערות, ובא כוחה התרשלו או נהגו שלא בתום-לב, ומאחר שכמדיניות שיפוטית נוהג בית הדין דגן – משבא ערעור לכלל דיון, ובמיוחד בעניין הנוגע אכן לשלומם וטובתם של קטינים – לבחון את החלטת בית הדין קמא לגופה אף מעבר לשנטען בטיעוני המערער ואף אם תום ליבו של המערער מוטל בספק, נבחן את שאלת הפיתרון החלופי למדור שדורש המחוקק ואת שאלת קיומה בעניין שלפנינו במנותק מן השאלה כיצד נהגו המערערות ובא כוחה ומן השאלה אם נתן בית דין קמא את דעתו על כך אם לאו.

י. בית הדין קמא סבר, כפי העולה מדבריו וכפי שפירשם בצדק גם היועץ המשפטי לשיפוט הרבני, כי משזכאית המערערות לקבלת דמי מזונות מידי המשיב בעבור הקטינות, בהתאם לפסיקת בית המשפט לענייני משפחה, והללו כוללים דמי מדור – ולפחות בהנחה שדמי המזונות אכן משולמים תמידים כסדרן, מה שמאפשר להניח כי גם דמי המדור שנקבעו עקרונית אך תשלומן אמור להיות רק משאכן תשכור המערערות מדור חלופי – מחד גיסא, ומשניתנת בידה ארכה סבירה טרם פינוי הדירה כדי שתוכל לאתר מדור ראוי ולשכור אותו

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

על בסיס דמי המדור, מאידך גיסא – די בכך כדי לקיים את הוראת המחוקק בדבר מדור חלופי לילדים ולהורה שעומו הם מתגוררים.

המערערת סבורה מנגד כי חובת בית הדין הייתה לוודא, טרם מכירת הדירה את קיומו של דיור חלופי לה ולקטינות עד הגיען לגיל עשרים ואחת.

נציין כי באחת הגרסאות של כתבי הערעור טענה המערערת כי נוכח חובה זו אין גם כדאיות כלכלית למכירה ושם ציינה כי נדרשת "רכישת דיור חלוף עד גיל עשרים ואחת", לא שם ולא בהמשך ההליך לא ביארה המערערת היכן מצאה בחוק הוראה הדורשת 'רכישה' של דיור חלופי ואינה מסתפקת בשכירות, ולא ברור גם כיצד מתיישב המונח 'רכישה', שהוראתו היא קניין לצמיתות או למצער חכירה לחמישים או למאה שנה המוארכת בדרך כלל כמעט באופן אוטומטי, עם טווח השנים המוגבל אף לשיטתה עד היות הקטינות בנות עשרים ואחת. אולי עמדה המערערת עצמה על תהיות אלה ולפיכך השמיטה מונח זה בהמשך.

מכל מקום לא זו בלבד שכפי שהערנו לעיל גיל עשרים ואחת ודאי שאינו יכול להיות רלוונטי למגבלה שבחוק הנובעת וקשורה בהיותן של הילדות קטינות, סטטוס הפוקע בגיל שמונה-עשרה, אלא שאף הוראת חוק הדורשת את הסדרת המדור מראש עד גיל שמונה-עשרה אינה בנמצא. המערערת ובא כוחה אף לא המציאו פסיקה הגורסת את קיומה של חובה כזו, או למצער הפנו אליה. לדעתנו פסיקה כזו גם לא תיתכן, שכן אין חובה לוודא רכישת דיור חלופי, ואין היגיון בקיומה של חובה כזו נוכח לשון החוק כפי שנבאר עוד להלן ואף מחמת הרציונל שבו, שהרי אין הוראות החוק עוסקות בדאגה להון ולעשיית עושר שיוותר בידי הילדים, ולא כל שכן בידי ההורה המתגורר עימם, לאורך ימים ושנים – אף בבגרותם של הילדים – אלא בהבטחת מדור קטינים, קרי: שכירות מדור כזה, וכריתת חוזה שכירות מראש לאורך שנים רבות אינה מצויה, אינה מקובלת וספק אם היא דרישה ריאלית, ולא כל שכן אם יידרש גם תשלום מראש (ולפי טיעוני המערערת נראה שלדעתה אף זה נדרש).

השאלות העומדות לדיון הן: (1) אם ובאיזו מידה נדרשת הבטחת המימון העתידי לשכירות כזו עד גיל שמונה-עשרה, גיל מוגדר אחר או למשך מספר מוגדר של שנים; (2) אם בצד חובת הבטחת המימון קיימת חובה גם לאתר ולשכור דירה בפועל, ולמשך כמה זמן, כשברור מכל מקום כי אין מדובר בשכירות לאורך שנים רבות.

כך משום שברי כי לא הייתה כוונת המחוקק בסעיף 40א(א) לחוק המקרקעין או בסעיף 6א לחוק יחסי ממון לאיין הלכה למעשה את אפשרות פירוק השיתוף בפועל כל אימת שיש לבני הזוג ילדים קטנים – לו הייתה זו כוונת המחוקק הרי שחלף ההוראה המגבילה את ביצוע מכירת "דירה המשמשת למגורי ילדי בני הזוג הקטינים ובן הזוג המחזיק בהם" – "כל עוד לא נוכח בית המשפט או בית הדין כי לילדי בני הזוג ולבן הזוג המחזיק בהם, יחדיו, נמצא הסדר מגורים אחר המתאים לצורכיהם" היה המחוקק אומר בפשטות "דירה המשמשת למגורי ילדי בני הזוג הקטינים ובן הזוג המחזיק בהם לא תימכר עד הגיע הקטינים לבגרות."

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

כך גם משום שלו הייתה כוונת המחוקק לדרוש רכישת מדור חלופי או שכירות מדור שכזה עד הגיע הקטינים לבגרות לא היה אומר מפורשות את ההפך "לרבות הסדר ביניים למגורים זמניים המתאים לצורכיהם, לתקופה שיקבע", שלוש לשונות – לא פחות – מצא המחוקק לנקוט כדי לסייג את דרישתו "לרבות הסדר ביניים", "למגורים זמניים" – שמא לא יובן מהו "הסדר ביניים", ו"לתקופה שייקבע" – משמע: בית הדין או בית המשפט יקבע את התקופה לפי שיקול דעתו, ואין מדובר בחובה המשתרעת על פני כל שנות היות הקטינים קטינים. ואף אם נבקש לומר כי האמירה בדבר "הסדר ביניים למגורים זמניים" באה ביסודה לא למעט את הדרישה באמצעות "ריבוי" הסדרים העונים עליה, אלא לרבות את הדרישה באמצעות ההדגשה כי אף "הסדר ביניים למגורים זמניים" צריך להיות כזה שהערכאה השיפוטית תאשר כי הוא "מתאים לצורכיהם" של הקטינים וההורה שעמם – סוף כל סוף מילתא אגב אורחא קא משמע לן שאין צורך לקבוע מראש הסדר קבע למגורים שלהם עד בגרותם, ודי לעיתים ב"הסדר ביניים למגורים זמניים" ובלבד שיהא זה הסדר ה"מתאים לצורכיהם".

יא. נזכיר, לצורך ההשוואה:

בעוד בני הזוג נשואים, וכל עוד לא התקיימו עילות שבגינן מפסידה אישה את זכותה למזונות ולמדור, זכאית היא על פי דין תורה למדור, שאותו חייב הבעל לספק לה, וחובת הבעל כוללת אף שאיכות מדורה של האישה לא תפחת ולא תיגרע ועל כן אין הוא רשאי להוציאה "מנווה היפה לנווה הרע". ברם בענייננו בני הזוג גרושים הם ושאלת המדור היא שאלת מדורם של הקטינות ולא של האישה. בית דיננו זה חתום על כמה פסקי דין יסודיים ששללו דעה הגורסת כי ידי חובת האב במדור ילדיו יכול הוא לצאת בהעמדת דירת דחק שאינה ראויה למגורים לפי הנורמות המקובלות בימינו (גם אם יש בה 'ארבע על ארבע אמות' והוגדרה 'דירה' בזמן חז"ל כפי שטען בעל דין מסוים באחד ההליכים...) אך לית מאן דפליג כי אין האב חייב במדור ילדיו בדרך הכובלת אותו דווקא לאספקת המדור באותה דירה שבה דרו עימו בעת היותו נשוי לאימם או דווקא לדירה שבבעלות מי מההורים, להבדיל משכירות.

[בבג"ץ 5969/94 אליהו אקניו נ' בית הדין הרבני האזורי בחיפה. נ\(1\) 370 \(1996\)](#)

(להלן: עניין אקניו) נדונה עתירת בעל שבית המשפט פסק את פירוק השיתוף בדירה המשותפת לו ולאשתו ואילו בית הדין הרבני שקיבל את תביעת שלום הבית של האישה ודחה את תביעת הגירושין הוציא מתחת ידו צו עיקול שמנע את פירוק השיתוף בפועל והתבסס על קביעת בית הדין כי חובת הבעל במדור אשתו מחייבת באותן נסיבות את מתן האפשרות לאישה להמשיך ולהתגורר במדור שבו דרו הצדדים יחדיו.

שופטי בית המשפט העליון קבעו שהוראתו זו של בית הדין, שאף הגדיר את זכות המדור של האישה 'שעבוד', היינו זכות מעין קניינית, הייתה בנסיבות האמורות בבחינת חריגה מסמכותו, שעה שהסמכות בעניין הרכוש הייתה מוקנית באותו מקרה לבית המשפט. עם זאת היו השופטים חלוקים בדעתם בשאלה אם להורות על ביטול הצו שהוציא בית הדין – כך גרסה דעת הרוב בבית המשפט העליון וכך נפסק, או לצמצמו – כך גרס השופט (כתוארו אז)

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

מ' חשין שהיה בדעת מיעוט – לעקר מתוכו את היסוד של 'שעבוד' ולפרשו כצו זמני שישלים הלכה למעשה את הוראותיו של בית המשפט שמצידו לכאורה לא וידא את קיומו של מדור חלופי בהתאם לסעיף 40א(א) לחוק המקרקעין.

בתוך דברים אלה מצויה אמירתו של השופט חשין:

בה בעת לא שמענו על מדור חלופי ראוי שהציע הבעל לאישה, תוך הבטחת קיומו של המדור למשך תקופה ראויה. ובאומרנו "תקופה ראויה", כוונתנו היא לתקופת שנים ראויה (למשל: כעשר שנים).

אמירתו זו של השופט חשין לפי לשונה וטיבה אמירת אגב בלבד היא, ואף זאת מפי מי שהיה בדעת מיעוט באותו הליך, וממילא אינה מחייבת, וודאי הדבר שאין ללמוד ממנה גם כי תקופה ראויה היא עשר שנים דווקא, שהרי אפילו בתור אמירת אגב לא נזכר מספר זה אלא כ'משל' ועיקר ההדגשה היא שהתקופה היא כזו הנמדדת בשנים ולא בשבועות או חודשים ספורים.

ובכל זאת ראוי לשים לב גם כי חובת בעל במדור אשתו, כל עוד לא הפסידה זו את זכותה, היא עד אחרית ימיה, ואף על פי כן ברור היה אפילו לשופט חשין כי בהיבט המשפטי-חוקתי (שאף שאנו איננו מסכימים עם גישת שופטי בג"ץ הממקמת אותו מעל דין התורה בנוגע לחובת הבעל לאשתו, בענייננו דנים אנו בו בלבד שהרי בענייננו מדובר בבני זוג שכבר התגרשו ושאף ענייני מזונות ילדיהם אינם נידונים בבית הדין וגם לו היו נידונים בו לא היו מחייבים מדור בנכס זה דווקא, כאמור) אין מקום לפגוע בזכותו של הבעל לפירוק השיתוף ולמכירה בפועל אלא, למרבה, בדרך של דרישת מדור חלופי לעשור, וקל-יחומר שבנוגע להבטחת מדור הילדים, שהחובה בו אינה עד אחרית ימיהם או ימי ההורים אלא עד גיל שמונה-עשרה, שאין מקום לדרוש בטוחות מראש לקיומה עד תומה או אף למשך עשור שהוא רובה של התקופה, וכל שכן של התקופה הנותרת עתה, כתנאי למכירת הדירה.

בבג"ץ 304/04 עוזי יאיר נ' בית הדין הרבני האזורי, ס(2) 99 (2005) כתבה

השופטת (כתוארה אז) ע' ארבל, תוך אזכורו של עניין אקנין (ההדגשות אינן במקור):

20. טענה נוספת שהעותר מעלה מכוונת נגד השימוש שנעשה בבתי הדין בצווי עיקול במסגרת תביעה למדור. לדבריו, בית הדין אינו רשאי להפקיע את זכותו הקניינית בדירה לצורכי זכותה האישית של האישה למזונות. גם טענה זו כבר נדונה בעניין אקנין [2], ונזכרו בעניינה גישות שונות, אך איני רואה מקום לשנות מההלכה שנקבעה שם [...]

ראוי להזכיר כי גם המחוקק סייג את הזכות לפירוק שיתוף בחובה למדור. סעיף 40 לחוק המקרקעין, תשכ"ט – 1969 מסייג את זכותו של בן זוג לפירוק השיתוף של הבית המשפחתי כדי להבטיח מדור לילדים ולבן הזוג המחזיק בהם. אמנם, סייג זה שבחוק המקרקעין מצומצם ממקבילו בדין היהודי, אך הרעיון הכללי המונח ביסוד שני ההסדרים זהה: הזכות לדרוש פירוק בהקשר המשפחתי אינה מוחלטת, היא מסויגת. לרציונל זה נימוקים פנימיים וחיצוניים גם יחד [...]

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

22. מבחינה חיצונית, קיימים שיקולים נגד פירוק השיתוף בדירת המגורים של המשפחה, שיקולים שאינם קיימים בהקשרים אחרים. פירוק השיתוף בדירה מביא בדרך כלל למכירתה. לילדים ולבן הזוג האחר הדירה היא מרכז חיהם [...]

23. ברם שיקולים אלו אינם כמוכּן חזות הכול. לעתים פירוק המשפחה בלתי נמנע. הנכס העיקרי של המשפחה הוא על פי רוב הדירה. **ברי כי כל אחד מבני הזוג זכאי לקבל את חלקו ברכוש המשותף כדי לאפשר לו להמשיך בחייו ולפתוח דף חדש. אין זה הוגן שאחד מבני הזוג יוכל להמשיך לשבת בדירה השייכת לשניהם, ואילו האחר יצטרך להיטלטל ממקום למקום, ללא קורת גג קבועה, לעתים במשך שנים.** בית משפט או בית דין המכריע בעתידה של דירת המגורים צריך לשקול את השיקולים הנזכרים כולם [...]

"השיקולים הנזכרים כולם" באותו עניין, נעיר, כללו, כמפורש בהמשכן של פסקאות 22 ו-23 של פסק הדין הנ"ל, שרק את ראשיתן ציטטנו, את סיכויי שלום הבית והשלכות של פירוק השיתוף עליו, שכן גם שם כמו בעניין אקנין דובר בבני זוג נשואים עדיין. שיקולים אלה אינם קיימים בענייננו, ומכל מקום אף כשקיימים הם אמר בית המשפט את המודגש לעיל.

לדבריה של השופטת ארבל הצטרפו חברתה השופטת (כתוארה אז) מ' נאור ונשיאו דאז של בית המשפט העליון, השופט א' ברק.

העתירה נדחתה מאחר שבית המשפט, קבע כי בית הדין לא חרג מסמכותו וכי היה רשאי להכליל את שאלת שלום הבית (שבענייננו אינה רלוונטית כאמור) בכלל שיקוליו, אך העיקרון הוא כמצוטט וכמודגש ומשקף את התובנה כי זכויות למדור ומגבלות על פירוק השיתוף הקשורות בהן אינן יכולות ואינן מיועדות לאיין את זכות פירוק השיתוף ואף לא לעשותה לזכות עקרונית, כמעט הצהרתית, שאינה יכולה להתבטא במכירת הנכס וחלוקת תמורתו בפועל.

יב. בתמ"ש (משפחה ק' גת) [43028-11-14](#) סקרה השופטת פאני גילת כהן בהרחבה היבטים שונים של סוגיית פירוק השיתוף ומועדה בזיקה להליכי הגירושין, במקרה שבני הזוג טרם התגרשו, ולהבטחת המדור – גם אם כבר התגרשו – הסוגיה הנוגעת לענייננו, חלק מדבריה, שעם עיקריהם נוטים אנו להסכים ודומה כי קרובה להם הייתה גם עמדת דייני בית הדין קמא בדונו בענייננו, נצטט כאן (ההדגשות אינן במקור):

20. סעיף 37 לחוק המקרקעין מעגן את זכותו של כל שותף במקרקעין לדרוש פירוק השיתוף במקרקעין המשותפים בכל עת [...]

22. בהלכת ראש חודש נקבע כי עת עסקינן בבני זוג שהם שותפים במקרקעין, הרי שלצד אותן הלכות פירוק השיתוף יחולו אף דיני המשפחה [...]

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

23. ואכן המחוקק תיקן את חוק המקרקעין כך שהוסף לו סעיף 40א [...] הוראה דומה המעניקה לבית המשפט סמכות לדחות מכירתה של דירת המגורים נמצא אף בסעיף 6א לחוק יחסי ממון בין בני זוג [...]

24. [...] ודוק, סעיף זה אינו פוגע ביכולתו של בן זוג השותף במקרקעין לדרוש את פירוק בשיתוף, אלא קובע כי יתכן שבהתקיים התנאים הקבועים בו פירוק השיתוף בפועל יעוכב/יחשב עד למציאת מדור חלופי עבור הקטינים ועבור השותף הנוסף במקרקעין.

25. [...] בהלכת בראל צוין עוד, כי אין משמעות הדבר שיש לנקוט בגישה דיונית האוסרת על מתן צו לפירוק שיתוף בדירת מגורים בשלבים מוקדמים של הדיון, שכן דחיית הליכי פירוק השיתוף עלולה להכביד שלא לצורך על השותף במקרקעין העותר לפירוק השיתוף. לא זו אף זו, מסתמן כי לעיתים דווקא פירוק שיתוף מהיר עלול להוות הזרז שמסייע לסיום יתר העניינים העומדים על הפרק. 26. כך, בהלכת פלונית קובע בית המשפט העליון מפי כב' השופט א' רובינשטיין כדלקמן:

לא תמיד השעיית תביעותיו של אחד מבני הזוג משרתת את התכלית של חתירה להסדר סופי, כולל והוגן. במקרים רבים "ההסדר הרצוי הוא הסדר המאפשר לבן-זוג החפץ בהפרדות זכויותיו ברכוש המשותף עוד בטרם ניתן פסק הגירושין, על מנת להחליש את כוח המיקוח והסחיטה של בן הזוג האחר" (ע"א 1915/91 יעקובי נ' יעקובי, פ"ד מט(3) 553,529, הנשיא שמגר) [...] מסיבה זו יהיו לא אחת מקרים בהם דווקא הפרדת הדיון תסייע להגעה להסדר כולל [...]

31. לא מצאתי כי קיימת הצדקה לעכב פירוק השיתוף ובכך לפגוע בזכות התובע לממש פירוק השיתוף בדירה, שהיא חלק מזכות הקניין שלו, זכות שהיא, כידוע, זכות יסוד חוקתית על חוקית [...]

38. במקרים כדוגמת זה שלפנינו מונח על כפות המאזניים מחד האינטרס שבשמירה על זכויות הקניין של העותר לפירוק השיתוף, ומאידך האינטרס שבחתירה לפתרון כולל ואחיד של הקונפליקט בין בני הזוג, לרבות בעניין מדור הקטינים. פשיטא, שמוטלת על בית המשפט מלאכת האיזון בין אינטרסים אלה [...]

39. בנסיבות הקונקרטיות של המקרה שבפנינו [...] ואף בשים לב לעובדה, כי התובע מצוי מזה כשנתיים ימים מחוץ לדירת המגורים ונמנעת ממנו הזכות לממש זכותו הקניינית, ולכן אין בעתירתו לפירוק השיתוף משום חוסר תום לב, לא מצאתי כי יש מקום לעכב את הליך פירוק השיתוף בדירה.

40. בעניין זה אף מצאתי להפנות לאמור בפרשת יאיר:

לעתים פירוק המשפחה בלתי נמנע. הנכס העיקרי של המשפחה הוא על פי רוב הדירה. ברי כי כל אחד מבני הזוג זכאי לקבל את חלקו

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ברכוש המשותף כדי לאפשר לו להמשיך בחייו ולפתוח דף חדש. אין זה הוגן שאחד מבני הזוג יוכל להמשיך לשבת בדירה השייכת לשניהם, ואילו האחר יצטרך להיטלטל ממקום למקום, ללא קורת גג קבועה, לעתים במשך שנים.

ראו: בג"צ 304/04, יאיר נ' בית הדין הרבני הגדול [...]

43. מנימוקים אלה ומאלה שיפורטו להלן, לא מצאתי לקבל טענות הנתבעת בדבר עיכוב פירוק השיתוף בדירת המגורים על פי סעיף 40א לחוק המקרקעין. יובהר כי על העותר להחליט סעיף 40א לחוק המקרקעין, עת מנגד עומדת פגיעה מהותית בזכות הקניין של העותר לפירוק השיתוף, מוטל נטל גבוה מהרגיל להוכיח, כי אכן מתקיימות הנסיבות המיוחדות המצדיקות עיכוב פירוק השיתוף לצורך הבטחת מדור ילדיו הקטינים.

44. במקרה שלפניי, סבורני כי הנתבעת לא עמדה בנטל זה. ראשית יצוין, כי עיינתי שוב ושוב בטענות הנתבעת, ולא מצאתי שהיא מציינת או מציעה המועד אשר עד אליו מבקשת היא לעכב את פירוק השיתוף בדירת המגורים. הנה כי כן, בעתירת הנתבעת מבקשת היא למעשה לפגוע בזכות הקניין של התובע מבלי שיש לצד פגיעה זו תאריך תפוגה. עמדה זו מבטאת פגיעה שאינה מידתית וברמה העולה על הנדרש בזכות הקניין של התובע, זכות שהיא כאמור זכות יסוד חוקתית המעוגנת בחוק יסוד: כבוד האדם וחירותו. אף אם אניח, כי הנתבעת עותרת לעיכוב פירוק השיתוף עד למציאת מדור חלופי לקטינות, הרי שהיה עליה לפרט מהם המאמצים שעשתה או שבכוונתה לעשות לצורך מציאת מדור חלופי, ואף לציין את פרק הזמן במסגרתו תוכל, לשיטתה, לספק לקטינות ולעצמה. עם זאת, עיון בכתבי הטענות של הנתבעת מעלה כי אין כל התייחסות לעניין זה [...]

משהנתבעת מבקשת להחיל את הוראות סעיף 40א לחוק המקרקעין וסעיף 6א לחוק יחסי ממון בין בני זוג, היה עליה למלא הוראות אלו בתוכן של ממש ולא להסתפק באזכורן, דווקא משום הנטל המוטל על כתפיה, היות שמן הצד השני של המתרס ניצבת זכות הקניין של התובע, כמבואר לעיל. מאליו מובן, כי נוכח גיל הקטינות (כאשר הצעירה שבהן היא כבת חמש שנים בלבד), אין זה סביר להיעתר לבקשה לעיכוב פירוק השיתוף בלא תחימתו בזמן, כשברירת המחל היא מועד הגיע הקטינה לגיל בגירות, שהרי מדובר בפרק זמן ארוך, אשר בהכרח מהווה פגיעה שאינה מידתית בזכויות הקניין של התובע, ובפרט עת כפי שיפורט להלן, לא מצאתי שבנסיבות העניין קיים חשש ממשי, כי הקטינות תיוותרנה בלא קורת גג. נוכח האמור, ולו מן הטעם שצוין לעיל, דין עתירתה לעיכוב הפירוק להידחות.

45. להשלמת התמונה יובהר, כי מכלול הנסיבות שלפניי מעלה, שאין חשש כי הקטינות תיוותרנה ללא קורת גג [...]

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

בעניין זה יש אף ליתן הדעת לכך שהחל ממועד פירוק השיתוף בדירה בפועל, תהא זכאית הנתבעת להשתתפות של התובע ב-40% מהוצאות המדור שלה בפועל (בין אם מדובר בדמי שכירות ובין אם מדובר בהחזר משכנתא), וזאת, כמובן, במסגרת חיוב התובע במדור הקטינות.

בנוסף וככל שהזכויות בדירה תימכרנה לצד שלישי, הרי שהנתבעת כמו גם התובע צפויים לקבל חלקם בתמורת מכר הדירה [...] חלקו של כל צד בתמורה הצפויה נע בין 300,000 ש"ח ל-255,000 ש"ח לערך. הסך האמור עשוי להוות הון עצמי עבור כל אחד מן הצדדים לצורך רכישת מדור חלופי, ולחילופין לצורך תשלום מראש של דמי שכירות, ככל שיבחרו לשכור לעצמם מקום מגורים תחת דירת המגורים. בנסיבות אלו, לא שוכנעתי כי זכויות הקטינות תקופחנה וכי הן תיוותרנה, חלילה, בלא קורת גג אם יינתן צו לפירוק השיתוף בדירת המגורים [...]

46. בעניין זה יובהר, כי ככל שאכן התובע אינו נושא בתשלום דמי המזונות הזמניים שנפסקו על ידי בית המשפט, הרי שעל הנתבעת לפעול בהתאם לזכויות המוקנות לה בדין לצורך גביית דמי המזונות ואף לצורך הבטחת תשלומם. ברי, כי הנתבעת תוכל לנקוט בהליכים שזוהי תכליתם אף אם תימכר הדירה לצד שלישי. יחד עם זאת, הליכים אלה אין מקומם במסגרת ההליך שלפניי אלא בהליכי אכיפה וגבייה.

יג. דברים אלה נאותים גם לענייננו.

אפשר אומנם להשיג על הנחתה של השופטת כהן כי הוראת סעיף 40א(א) לחוק המקרקעין וסעיף 6א לחוק יחסי ממון רק "מעניקה לבית המשפט סמכות לדחות מכירתה של דירת המגורים" – משמע: אך לא מחייבת לעשות כן, וכי רק "יתכן שבהתקיים התנאים הקבועים בו פירוק השיתוף בפועל יעוכב/יושהה עד למציאת מדור חלופי עבור הקטינים" – משמע: ייתכן אך לא בהכרח. לדעתנו מדובר בפרשנות הניזונת אומנם מן ההנחה כי יש לנקוט פרשנות מצמצמת ככל האפשר להוראות חוק הפוגעות בזכות הקניין, אך ספק הוא אם יכולה היא להיחשב פרשנות הולמת ללשונם של סעיפי חוק אלה.

אך עם זאת, ההנחה היסודית כי יש לפרש חוק בדרך המצמצמת את הפגיעה בזכות הקניין, נוכח היותה זכות יסוד, צודקת היא, ומכאן יש לגזור כי אף אם נניח שאכן חובה על בית הדין ועל בית המשפט לעכב את פירוק השיתוף במקרים שבהם לא נמצא פיתרון מניח את הדעת למגוריהם החלופיים של הקטינים – עדיין נצטרך לנקוט פרשנות מצומצמת למונח 'פיתרון המניח את הדעת' וכן פרשנות המצמצמת את מידת אחריותו של הצד שזכות הקניין שלו נפגעת למציאת פיתרון זה ולהטיל את עיקר כובד האחריות על הצד המבקש אכן לפגוע בזכות הקניין של משנהו.

התוצאה הסופית של פרשנות זו תניב, למרות השוני המסוים בינה לבין הנחת המוצא של השופטת כהן, תוצר משפטי דומה מאוד לזה שאליו הגיעה היא, ובכלל זה את ההנחה כי

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

נטל ההוכחה מוטל על הצד המבקש לפגוע בזכות הקניין של משנהו, ואת הפרשנויות המצומצמות הנזכרות.

יד. לא מיותר לומר כי התרשמותנו החד־משמעית היא, כי גם בענייננו בקשותיו של המשיב מוגשות בתום־לב ובהגינות, הגינות הכוללת גם את נכונותו שלו לדחות את מועד הפינני ובלבד שדחייה זו תהיה תחומה בפרק זמן סביר שאכן ישמש לאיתור פיתרון חלופי למגורי הקטינות ואימן, המערערת, וכי בו בזמן יתנהלו ביעילות הליכי המכירה עצמם. גם בענייננו, יש לציין, מצוי המשיב מחוץ לדירה זמן לא מבוטל, ובענייננו שבו הצדדים גרושים זה מכבר ברור גם שאופציית שובו לדירה, למגורים משותפים עם המערערת ועם הקטינות, אינה עומדת על הפרק. בין שטענות המערערת נגד המשיב בנוגע ליחסיהם ולהתנהגותו כלפיה בתקופת היותם נשואים נכונות הן ובין שאינן נכונות – אין עניין זה עומד לפתחנו: בזהירות נאמר כי נוכח התרשמותנו ממידת אמינות טענותיה של המערערת מפקפקים אנו בכך, אך בין כך ובין כך – אין בטענות אלה כדי להצדיק פגיעה בזכויות הקניין של המשיב.

מאידך גיסא תום־ליבה של המערערת מוטל בספק רב נוכח השיהוי הממושך בהגשת ערעורה ונוכח המניפולציות והשקרים שלהם נחשפנו ושעל חלקם עמדנו לעיל.

בנסיבות אלה מתחזק מאוד החשש שכל הטענות בדבר הבטחת מדור הקטינות אינן אלא כסות לניסיון לנשל את המשיב מזכויותיו, בפועל, למשך זמן רב ככל האפשר, ואולי לשמש ככלי למיקוח וסחיטה – חשש המהווה אינדיקטור תומך לעמדת המשיב כי יש דווקא לזרז את פירוק השיתוף; המחזק את נכונותה – במקרה שלפנינו – של הקביעה העקרונית של השופטת כהן בדבר הטלת נטל ההוכחה על כתפי הצד המבקש לעכב את פירוק השיתוף – בענייננו המערערת – והמחליש את האמון בטענותיה כי אכן יש חשש להיוותרות הקטינות ללא קורת גג.

לעניין זה נציין כי גם במקרה שלפנינו יהיה גם בידי המערערת לאחר מכירת הדירה וחלוקת תמורתה סכום שייתכן שיוכל לשמש הון עצמי לרכישת דירה חלופית, גם אם מטבע הדברים זולה וקטנה מזו ששימשה את הצדדים במשותף, ותוך שאת דמי המדור שתקבל בהתאם לפסיקת בית המשפט הקיימת גם בענייננו תוכל לייחד לפירעונה החודשי של הלוואת משכנתה שתוכל ליטול, ולחילופין תוכל להשתמש בו למימון לאורך זמן בלתי־מבוטל של חלקה שלה – המשלים לחלק המוטל על המשיב מכוח פסיקת המדור בבית המשפט – בשכירות המדור החליפי.

טו. עוד נציין כי בדיון לפנינו הודה גם בא כוח המערערת כי בדרך כלל פרק זמן של שנתיים נחשב סביר לעניין הבטחת מדור הילדים הנדרשת על פי החוק, ונציין גם כי בענייננו הטיל בית המשפט צו עיקול, להבטחת מזונות הילדים ומדורם, על סכום של 150,000 ש"ח מחלקו של המשיב בדירה, סכום שיש בו כדי להבטיחם לכאורה לתקופה כזו (וככל שסבורה המערערת כי יש להגדיל את הסכום – אין הפיתרון במניעת המכירה אלא בפנייה לבית המשפט, שלו הסמכות בעניין מזונותיהם של הקטינים, בבקשה לקבוע את עיקולו של סכום גדול יותר). אלא שלטענת המערערת

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

צפוי המשיב להיות מוכרז כפושט רגל וככלות השנתיים לא יוכל לשאת שתשלומי המזונות והמדור, ועל כן לשיטתה יש למנוע את פירוק השיתוף.

טענתה של המערערת בדבר היקף חובותיו של המשיב, שממנה גזרה את ההנחה כי עתיד הוא להכריז על פשיטת רגל, מוכחשת בדברי המשיב וכל ראיה לנכונותה לא הוצגה לפנינו. נעיר גם כי לא כל בעל חוב, ולשיטת המערערת מדובר בחובות עסקיים ולא אישיים, מוכרז תמיד כפושט רגל. וגם כשמוכרז הוא ככזה לא תמיד נותר הוא כזה לאורך ימים ושנים מבלי יכולת להשתקם, ובין כך ובין כך יש לחובו למזונות ילדיו קדימות. כך אף לו קיבלנו את טענתה העובדתית בדבר החובות האמורים ספק אם היינו יכולים לאמץ את ההנחה כי המשיב לא יוכל לשלם בעתיד בעבור מדור הקטינות, אך איננו זקוקים לכך שכן אין לפנינו כל עילה לאמץ טענות מוכחשות אלה.

נזכיר בעניין זה כי אין חולק גם כי עד עתה שילם המשיב את המזונות, תמידין כסדרן, מה שכמובן מערער מאוד את הטיעונים והחששות כי לעתיד לא יעשה כן בשל החובות הנטענים, שאם אכן קיימים הם – קיימים הם גם כעת, ומה גם שהמערערת עצמה טענה גם כי המשיב מבקש לסלק את חלקם באמצעות חלקו בתמורת הדירה, ואם אכן כך הרי איפכא מסתברא: ככל שאכן תימכר הדירה יקטן עול החובות המוטל על צווארי המשיב והעלול להביאו לידי חדלות פירעון המזונות.

המערערת מבקשת לשכנענו כי לא כך הדבר אלא כי לעת עתה משולמים המזונות לא בידי המשיב עצמו, שלשיטתה אכן אינו מסוגל לשאת בהם, אלא על ידי בני משפחתו, וכי לכשישיג את מבוקשתו – מכירת הדירה – יחדלו הללו לסייע בידו והוא מצידו ינקוט הליכי פשיטת רגל כאמור. ברם לא הומצא אפילו בדל ראיה לטענה אפילו בנוגע לחלקה העובדתי הקיים, ופשיטא שאי אפשר להשתית עליה את קבלת הספקולציה בדבר העתיד, שעה שהן הטענות העובדתיות והן הספקולציה מוכחשות בדברי המשיב מכול וכול, ולא כל שכן שעה שהמערערת 'קנתה ביושר' את חוסר אמוננו בטענותיה שלה ואת התרשמותנו כי משני הצדדים מי שיש יותר מקום לחושדו בהתנהלויות בלתי-הוגנות הוא היא.

במצב עניינים כגון זה היה עלינו לאמץ את עמדת המשיב אף לולי הקביעה בדבר הטלת נטל הראיה על כתפי המערערת, ולא כל שכן לאחר קביעה זו שלה משנה תוקף – גם מעצם היותה מערערת המבקשת לסתור את פסיקתה של ערכאה שיפוטית מוסמכת, גם ממהות דרישתה שהיא לפגיעה רחבת היקף וכמעט בלתי-מוגבלת בזכות הקניין של המשיב.

טז. גם בענייננו לא הראתה המערערת מאמץ או כוונה מצידה לאתר מדור חלופי, וכלל מהלכיה וטענותיה מלמדים כי אכן לא הייתה לה כוונה כזו ולא כל שכן שלא עשתה כל מאמץ בכיוון זה.

האמור בפסק הדין הנ"ל שבתמ"ש (משפחה ק' גת) 43028-11-14 בדבר חובתו של הצד המבקש לעכב את פירוק השיתוף עד לאיתורו של מדור חלופי לפעול בעצמו לצורך כך, דברים התואמים גם להילוך מחשבתו של בית דין קמא כפי הנראה וכאמור לעיל – נכון

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

הוא לדעתנו כאמור על דרך כלל, וכבאותו פסק דין גם בענייננו לא קוימה חובה זו, ויש אף בכך כדי להצדיק את דחיית הערעור והבקשה לעיכוב מכירת הדירה ופירוקו של השיתוף בפועל עד לאיתורו של מדור חלופי, ומה גם שעל יסוד התנהלותה של המערערת עד כה יש מקום רב לחשוש שקבלת דעה שאינה מטילה עליה חובה זו תביא להמשכה של אותה התנהלות ולהמשך הפגיעה בזכויות הקניין של המשיב לאורך ימים ושנים.

יז. נוכח כל האמור מן הדין לדחות את הערעור מכול וכול ולקבוע כי בית דין קמא אכן נתן דעתו על הצורך במדור חלופי לקטינות ולא ימנע וכי הוראתו כי לשם כך יעוכב פינוי הדירה לצורך איתורו של מדור כזה במקביל – הבאה בצירוף לפסיקתו של בית המשפט שקצב את דמי המדור שישולמו – היה בה כדי למלא אחר הוראות סעיף 40א(א) לחוק המקרקעין וסעיף 6א לחוק יחסי ממון במלואם.

תוצאת קביעה כזו צריכה להיות לכאורה כי עתה אכן תפונה הדירה באופן מיידי, שכן הוראותיהם של סעיפים אלה כבר מוצו ועתה העת למצות את זכות הקניין של המשיב המגיעה לו בדין.

אלא שבמצב העובדתי הקיים עתה, הגם שהוא תוצאות מעשיה ומחדליה של המערערת, אפשר שהשלכותיה המיידיות של קביעה זו תהיינה השלכתן של הקטינות לרחוב, ולהשלכות אלה איננו יכולים להסכינן ולהסכים גם אם אין הן באשמת המשיב או בית דין קמא, כפי שביקשה המערערת לשכנענו, אלא תוצאת מחדליה שלה, שכן כפי שאמרנו לעיל בית הדין מחויב הלכתית ומוסרית להבטחת שלומן וטובתן של הקטינות, גם אם פורמלית אין עניינן נדון לפניו וגם אם מזוונותיהן נידונים בערכאה אחרת, ואף במנותק משאלת תום-הלב של המערערת, אימון, ושל בא כוחה.

נדרשים אנו אפוא להוראה שתגן על הקטינות מחד גיסא, גם אם במחיר פגיעה נוספת בזכות הקניין של המשיב, ומה גם שהמשיב גילה נכונות כאמור לעיכוב פינוי הדירה לשם כך אם במקביל יתנהלו הליכי המכירה ואם העיכוב יהיה לזמן קצוב וקצר יחסית, אך תמזער פגיעה זו בזכויותיו מאידך גיסא ותבטיח ככל האפשר שבסופו של יום אכן לא תושלכנה הקטינות לרחוב ולא נמצא עצמנו בעוד חודשים אחדים במצב שבו המשיב 'גם אכל את הדגים הבאושים, גם לקה וגם גורש מן העיר' היינו גם זכויותיו הקנייניות נפגעו וגם הקטינות, בנותיו, הושלכו לרחוב.

בנסיבות אלה ומנימוקים אלה אנו סבורים כי יש לקבוע כי:

1. הליכי מכירת הדירה יימשכו, במלוא המרץ, באמצעות כונס הנכסים שמינה בית דין קמא.
2. (א) פינוי הדירה בפועל יעוכב למשך שישה חודשים מהיום, (ב) פרק זמן זה יקוצר אם בתוכו תעבורנה המערערת והקטינות בפועל לדירה אחרת.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

3. במהלך ששת החודשים הללו תשתף המערערת פעולה בהצגת הדירה לשמאי ולקונים פוטנציאליים, בתיאום עם כונס הנכסים, בתדירות המקובלת (וככל שתהיה מחלוקת בעניין פירושו של דיבר זה ייתן בית הדין האזורי הוראות מתאימות) ותוך שיתוף פעולה גם באופן הצגת הדירה לקונים כאלה בדרך שיהיה בה כדי למקסם את התמורה שתתקבל.

4. הפרת האמור בסעיף 3 תוכל להוות עילה לאכיפת שיתוף הפעולה באמצעות צווים מתאימים, לרבות צווי פינוי זמניים, צו שיתיר את כניסת השמאי והכונס לדירה גם שלא בהסכמת המערערת – בסיוע משטרת ישראל, קנסות במסגרת הליכי ביזיון בית הדין, הוראה בדבר חלוקה לא שוויונית של תמורת הדירה ככל שיתרשם בית הדין כי התנהלות המערערת הביאה לפגיעה בתמורה שהתקבלה וחייב בהוצאות משפט בגין כל האמור – הכול לפי העניין ובהתאם לשיקול דעתו של בית הדין האזורי.

5. המערערת תפעל בחריצות וביעילות לאיתור דירה חלופית לה ולקטינות ולכריתת חוזה שכירות (שיאפשר את מעברן אליה לא יאוחר מתום ששת החודשים האמורים) ותוך הסתמכות לעניין דמי השכירות על יכולותיה שלה מחד גיסא ועל דמי המדור שצפויה היא לקבל בעבור הקטינות בהתאם לפסיקת בית המשפט מאידך גיסא.

המערערת תעדכן את בית הדין האזורי, את כונס הנכסים ואת המשיב בדבר הצלחתה לשכור דירה מתאימה כאמור, לא יאוחר מתום שלושה חודשים מהיום.

6. ככל שבתום שלושת החודשים לא תעדכן המערערת כי שכרה דירה כאמור, יפעל כונס הנכסים לשכור דירה חלופית למערערת ולקטינות. כונס הנכסים יביא לאישורו של בית הדין האזורי את פרטי הדירה וחווה השכירות שמבקש הוא לכרות בעניינה בעבור המערערת והקטינות ויחתום עליו לאחר אישורו של בית הדין.

חוזה שכירות זה יהיה לתקופה של שישה חודשים עד שנה (בהתאם להסכמות שאליהן יצליח כונס הנכסים להגיע במשאומתן עם המשכיר המיועד), כדי שלא 'לכבול' את המערערת לדירה שלא בחרה היא לתקופה ארוכה מן הדרוש.

המערערת תידרש לעבור, עם הקטינות, לדירה שישכור כונס הנכסים בתוך שבועיים ימים מן המועד הראשון שיאפשר זאת החוזה, גם אם מועד זה יחול לפני תום ששת החודשים הנקובים לעיל סעיף 2(א) ויחול האמור בסעיף 2(ב).

את דמי השכירות לתקופת חוזה זה, ככל שלא יהיה שיתוף פעולה בעניין מצד המערערת, ישלם המשיב – את חלקם שבו חויב בפסיקת המדור בבית המשפט ישלם בהתאם לפסיקה זו, ובאשר ליתרתם על חשבון חלקה של המערערת בתמורת דירה הצדדים, שחלק ממנה – בהתאם לסכום שישלם במקומה לדמי השכירות – יועבר לו מידי כונס הנכסים לאחר שתתקבל התמורה האמורה.

שכר טרחתו של כונס הנכסים בעבור פעולותיו אלה ייגבה גם הוא מחלקה של המערערת בתמורת דירת הצדדים.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

יח. כנזכר לעיל, המערערת ניסתה להסיט את מוקד הדיון לסוגיות אחרות – סוגיית הכתובה וסוגיית חלוקתם של חובות הצדדים.

שתי אלה סוגיות שאינן אלה שבהן נזקקים אנו להכריע, ולא נדון בהן עתה, ברם למען הסר ספק נבהיר בשולי דברינו את שמוכן הוא מאליו ושנאמר גם בדיון:

קביעתו העקרונית של בית דין קמא כי חובות משותפים של הצדדים צריכים להיחלק ביניהם היא קביעה מתבקשת והחלה באופן עקרוני הן על חובות הרשומים כמשותפים והן על כאלה שנרשמו רק על שמו של אחד הצדדים אך נצברו בתקופת הנישואין ושחלות עליהם הוראות חוק יחסי ממון.

גם לולי הייתה קביעה עקרונית זו מתבקשת ומובנת מאליה – לא הוגש לפנינו ערעור כנגדה במועד שבו אפשר היה להגישו ולא הותר, ואף לא הייתה סיבה להתיר, ערעור עליה לאחר המועד.

אומנם יש שאפשר לסטות מחלוקה שוויונית זו בעילות שונות או לקבוע כי חובות מסוימים אינם 'משותפים' אף שנחזים הם ככאלה לפי הרישום או אינם 'ברי איזון' אף שנצברו בתקופת הנישואין. אולם אין לפנינו ערעור כדין על קביעה שיפוטית שבה נקבע כי לא כך יהיה בענינם של הצדדים, ואף לא יכול להיות לפנינו ערעור על קביעה שכזו שכן זו טרם נקבעה וטרם נדונה.

בקשות לקביעת שיעורם של החובות המשותפים, להגדרת חובות כאלה או אחרים הרשומים על שם אחד הצדדים או שניהם או על שם עסק שבבעלות אחד מהם או שניהם כחובות שאכן משותפים הם או ברי איזון או ככאלה שאינם משותפים או שאינם ברי איזון, למינוי אקטואר לצורך כך, לקביעת חלוקה לא שוויונית בחובות אלה – כל אלה מקומן בבית הדין האזורי ולא בהליך שלפנינו.

בית הדין האזורי ימשיך וידון בבקשות אלה ככל שתוגשנה לפניו, בכל היבט אחר של חלוקת רכוש הצדדים שלא נדון בפסק דין זה, ובתביעת הכתובה – הכול בהתאם לדיון היינו להלכה, לחוק, לתקנות הדיון ובהתאם לבקשות ולטענות הצדדים שיוגשו אליו, יפסוק כפי שיפסוק ובהתאם לדיון תעמודנה גם זכויות הערעור למי מהצדדים שיבקש לערער על שיפסוק בית הדין האזורי.

כל אלה אינם נוגעים לפסק דין זה ואינם עילה לעיכוב או לשינוי מהנפסק בו.

יט. נוכח דחיית הערעור – גם אם בפועל הורינו על עיכוב פינוי הדירה, מאחר שהוראה זו אינה תוצר של צדקת המערערת וטענותיה אלא תוצר של הצורך לדאוג לטובת הקטינות למרות מחדליה – ומה גם שכפי העולה מכל האמור מדובר בערעור סרק מובהק, נדרשים אנו לפסיקת הוצאות משפט.

נוכח התנהלותם של המערערת ובעיקר של בא כוחה, ההשתהות הממושכת שהסבה למשיב עינוי דין ברור ונזקים גלויים, תוך שההליכים השיפוטיים מנוצלים הלכה למעשה

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

לפגיעה בזכויות הקניין שלו ולמניעתם של פירות נכסיו ממנו, תוך שהוא נזקק להיגרר להליך משפטי ממושך ולמעשה להליכים ממושכים ומיותרים, מתישים ויקרים, בבית דין זה, בבג"ץ ושוב בבית דין זה, והכול תוך התנהלות חסרת תום-לב ואף שקרים בוטים וניסיונות חוזרים ונשנים להטעות את בית הדין (כמו גם את בית המשפט העליון), וכך גם נוכח בקשות סרק נוספות שהוגשו ושנאמר בעניינן בהחלטות קודמות כי יובאו בחשבון לעת פסיקת ההוצאות, מתבקשת פסיקת הוצאות ברף הגבוה הן לטובת המשיב והן לטובת אוצר המדינה.

מאחר שהתרשמותנו החד-משמעית היא גם כי האחריות לאמור מוטלת על כתפי בא כוחה של המערערת באופן אישי, לא פחות ואף יותר משמוטלת היא על כתפיה שלה, כשבחלק גדול מהמקרים ברי לכל בר בי רב כי השקרים שנאמרו בכתבי הטענות וניסיונות ההטעיה, לרבות הצגת עמדות שנויות במחלוקת כעמדות מוסכמות, פעם אחר פעם, בידיעה, אינם כאלה שמקורם במערערת ובא כוחה משמש לה כשופר להשמעתם בלבד, אלא כאלה שהוא הוא מקורם, ובזיקה לכל האמור והמפורט לעיל בפסק דין זה בנוגע לניסיונות ההטעיה הללו ולעבירות הבוטות על כללי האתיקה, ואולי לא רק עליהם, מן הדין להשית את הוצאות המשפט בחלקן על בא כוחה של המערערת באופן אישי.

נזכיר כי בהחלטה מ' באייר התשפ"ב (11.5.22) נקבע בזיקה לטענות התמוהות וחסרות האסמכתה בנוגע לעילת אי הפקדת הערובה המועד כי בהעדר הסבר מניח את הדעת יישקל גם חיובו של בא כוח המערערת בהוצאות אישיות וכי, כאמור לעיל, הסבר כזה לא קיבלנו.

גם בהחלטה מכ"ט באייר התשפ"ב (30.5.22) נאמר, והדברים הופנו מפורשות לבא כוח המערערת אישית:

מוטב לבא כוח המערערת כי יחל להקפיד על דיוק בדבריו – על שתי אמירות שאינן מדויקות (ונקטתי לשון עדינה) עמדתי בהחלטה קצרה זו. לפני משורת הדין לא השתתי הוצאות בגין בקשה זו שכללה את אותן שתי אמירות, ואף שהיה ראוי לעשות כך הן בשלהן הן בשל עצם הטרחת בית הדין בבקשה חוזרת להגשת תגובה לאחר שבקשה קודמת נדחתה לפני ימים מעטים בהחלטה מנומקת, אך לא לעולם חוסן.

פעם נוספת נאמר כי התנהלותו ודבריו של בא כוח המערערת מצריכים לשקול את חיובו בהוצאות אישיות בהחלטה מכ"ב בסיון התשפ"ב (21.6.22).

דברים אלה הם התראה מפורשת, אך אף על פי כן המשיך בא כוח המערערת במדיניות של אי-אמירת אמת, לרבות חזרה על אי-האמיתות שעליהן דובר בהחלטה זו. כך בכתבי הטענות וכך בדיון.

גם בדיון עצמו התרה בית הדין בבא כוח המערערת (שורה 22 לפרוטוקול) כי אם ימשיך בניסיונות להטעות את בית הדין ולסובב אותו סביב בדברים שלא ממין העניין יחויב בהוצאות, והלה – לא זו בלבד שלא חדל מלעשות כאמור, אלא גם הגיב בחוצפה וביוהרה

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

"שליחי מצווה אינם ניזוקים, ולכן אדוני לא יכול לאיים עליי בהוצאות משפט כי שליחי מצווה אינם ניזוקים" (שורות 27–28).

בהמשך הדיון שב בא כוח המערערת להעלות טענות שקריות בעליל ובמודע ולנסות להטעות את בית הדין בנוגע לתוכן פסק דינו של בית המשפט העליון, בית הדין שב והתרה בו "אם אתה מוציא דברים מהקשרם תחויב בהוצאות, אתה טוען פה כעת טענות שקריות" (שורות 194–195), הלה היתמם "אני לא טוען, אני קורא", ובית הדין הבהיר כי תשובה זו אינה תשובה שכן "תלוי איך קוראים" – קריאה באינטונציה מסוימת וכל שכן קריאה לחצאין ובמנותק מהקשר עשויה גם עשויה להיות טענת שקר וניסיון הטעיה.

אולם למרות זאת גם באותו מעמד המשיך בא כוח המערערת להתעלם מההתראה ולעוות במודע ובמכוון את דברי בית המשפט העליון כדי להטעותנו בנוגע לתוכן הוראתו ולקביעותיו העקרוניות. וכך המשיך גם הלאה, כאמור, גם בהשלמות הטיעון שהגיש לאחר מכן.

נוכה כל האמור אנו קובעים כי יש לחייב את המערערת ואת בא כוחה באופן אישי בהוצאות משפט בסך של 20,000 ש"ח לטובת המשיב ובסך של 5,000 ש"ח נוספים לטובת אוצר המדינה. שקלנו לחייב אף ביותר מכך, נוכח כל האמור לעיל, אלא שלפנים משורת הדין בהתחשב במצבה של המערערת לא עשינו זאת, ואגב כך יצא בא כוחה נשכר משלא מצאנו לנכון לחייבו ביותר מחיובה.

בשולי הדברים נבהיר גם כי אין באמור כדי למנוע מן המשיב לתבוע את המערערת בגין נזקיו שבשל עיכוב מכירת הנכס המשותף ולא כדי למנוע מהמערערת עצמה לתבוע את בא כוחה בגין חיובה שלה בהוצאות שבמידה רבה אפשר לקבוע שבאו עליה כתוצאה של מעשיו ומחדליו העולים לכאורה כדי רשלנות מקצועית ואולי למעלה מכך, אלא שתביעות אלה לא הוגשו ואינן יכולות להיות מוגשות לבית דיננו.

משורת הדין היה עלינו לומר כי המערערת ובא כוחה ישלמו – כל אחד – 10,000 ש"ח למשיב ו-2,500 ש"ח נוספים לאוצר המדינה, ובסך הכול ישלם כל אחד מהם 12,500 ש"ח כאמור. מטעמי יעילות, בשל הכלל 'הפוכי מטרטא למה לי?' אנו מורים כי בפועל יגבה המשיב את כל המגיע לו מהמערערת עצמה – 10,000 ש"ח מהערובה שהפקידה (לבסוף) בקופת בית הדין וסכום זה יעביר לו כונס הנכסים מחלקה בתמורת הדירה, ואילו את הוצאות המשפט שלטובת אוצר המדינה, כולן, ישלם בא כוחה של המערערת.

מאחר שלאחרונה הודיעה הנהלת בתי הדין לבית הדין כי עקב תקלה, ככל הנראה, במחשבי המרכז לגביית קנסות אגרות והוצאות משפט (להלן: המרכז) לא נקלטות במחשבי המרכז הוראות תשלום של קנסות והוצאות בתיק שבו כבר נקלטו במחשבים הוראות קודמות כאלה, ומאחר שבתיק זה כבר נפסק חיוב הוצאות משפט לטובת אוצר המדינה בסכום של 2,000 ש"ח, תפתח מזכירות בית הדין תיק ייעודי לצורך פסיקת ההוצאות ובית הדין ייתן בו החלטה תמציתית המופנית למרכז.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

מסקנות והוראות

א. הערעור נדחה.

1. נוכחנו כי שלא כנטען בערעור בית דין קמא אכן נתן דעתו על הצורך במדור חלופי לקטינות ולאומן. הוראתו של בית הדין קמא כי לשם כך יעוכב פינוי הדירה לצורך איתורו של מדור כזה במקביל – הבאה בצירוף לפסיקתו של בית המשפט שקצב את דמי המדור שישולמו – היה בה כדי למלא אחר הוראות סעיף 40א(א) לחוק המקרקעין וסעיף 6 לחוק יחסי ממון במלואם. אם בפועל לא אותר עד כה מדור כזה היה זה באשמתה של המערערת שבחרה שלא לשתף פעולה ובחרה – בין שהיה זה מיוזמתה ובין שהיה זה פרי של קבלת 'עצת אחיתופל' (במובן המקובל של מונח זה, אף כי שגוי הוא שכן עצת אחיתופל אומנם נועדה למטרות שליליות אבל כשלעצמה הייתה יעילה לו נשמעה, וכפי שמעיד המקרא) – אף לנקוט שלל הליכי סרק, שלא בתום־לב.

2. דרישותיה של המערערת ופרשנותה להוראות החוקים האמורים כביכול טרם שתפונה הדירה נדרשת רכישת או שכירת מדור בעבורה ובעבור הקטינות, מראש, עד הגיע הקטינות לגיל עשרים ואחת וכי המשיב הוא שצריך לא רק להתחייב למימון מדור זה, בהתאם לפסק דינו של בית המשפט אלא גם לאתר מדור (שמן הסתם גם נדרש להיות מקובל עליה עצמה) ולשכור אותו מראש כאמור – מופרכות, אין להן כל אחיזה בחוק ובפסיקה, מבקשות למעשה לאיין את זכות פירוק השיתוף תוך פגיעה אנושה ובלתי־מידתית בזכות הקניין של המשיב, זכות יסוד הכלולה גם בחוק יסוד כבוד האדם וחירותו והמחייבת גם פרשנות של הוראות חוק אחרות לאורה.

ב. מאחר שבפועל מכל מקום לעת עתה, בשל מהדליה ומעשייה של המערערת, אין מדור חלופי לקטינות, ונוכח הסכמתו העקרונית של המשיב לעכב את פינוי הדירה אף עתה לשם איתור מדור כזה, ובלבד שהעיכוב אכן ינוצל לצורך כך וכי במקביל יקודמו הליכי מכירת הדירה אנו מורים כי:

1. הליכי מכירת דירת הצדדים [...] יימשכו, במלוא המרץ, באמצעות כונס הנכסים שמינה בית דין קמא.

2. (א) פינוי הדירה בפועל יעוכב למשך שישה חודשים מהיום,

(ב) פרק זמן זה יקוצר אם בתוכו תעבורנה המערערת והקטינות בפועל לדירה

אחרת.

3. במהלך ששת החודשים הללו תשתף המערערת פעולה בהצגת הדירה לשמאי ולקונים פוטנציאליים, בתיאום עם כונס הנכסים, בתדירות המקובלת (וככל שתהיה מחלוקת בעניין פירושו של דיבר זה ייתן בית הדין האזורי הוראות מתאימות) ותוך שיתוף פעולה גם באופן הצגת הדירה לקונים כאלה בדרך שיהיה בה כדי למקסם את התמורה שתתקבל.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

4. הפרת האמור בסעיף 3 תוכל להוות עילה לאכיפת שיתוף הפעולה באמצעות צווים מתאימים, (לרבות: צווי פינוי זמניים, צו שיתיר את כניסת השמאי והכונס לדירה גם שלא בהסכמת המערערת – בסיוע משטרת ישראל, קנסות במסגרת הליכי ביזיון בית הדין, הוראה בדבר חלוקה לא שוויונית של תמורת הדירה ככל שיתרשם בית הדין כי התנהלות המערערת הביאה לפגיעה בתמורה שהתקבלה וחיוב בהוצאות משפט בגין כל האמור – הכול לפי העניין ובהתאם לשיקול דעתו של בית הדין האזורי).

5. המערערת תפעל בחריצות וביעילות לאיתור דירה חלופית לה ולקטינות ולכריתת חוזה שכירות (שיאפשר את מעברן אליה לא יאוחר מתום ששת החודשים האמורים) ותוך הסתמכות לעניין דמי השכירות על יכולותיה שלה מחד גיסא ועל דמי המדור שצפויה היא לקבל בעבור הקטינות בהתאם לפסיקת בית המשפט מאידך גיסא.

המערערת תעדכן את בית הדין האזורי, את כונס הנכסים ואת המשיב בדבר הצלחתה לשכור דירה מתאימה כאמור, לא יאוחר מתום שלושה חודשים מהיום.

6. ככל שבתום שלושת החודשים לא תעדכן המערערת כי שכרה דירה כאמור, יפעל כונס הנכסים לשכור דירה חלופית למערערת ולקטינות. כונס הנכסים יביא לאישור בית הדין האזורי את פרטי הדירה וחוזה השכירות שמבקש הוא לכרות בעניינה בעבור המערערת והקטינות טרם חיתומו.

חוזה שכירות זה יהיה לתקופה של שישה חודשים עד שנה (בהתאם להסכמות שאליהן יצליח כונס הנכסים להגיע במשאומתן עם המשכיר המיועד), כדי שלא 'לכבול' את המערערת לדירה שלא בחרה היא לתקופה ארוכה מן הדרוש.

המערערת תידרש לעבור, עם הקטינות, לדירה שישכור כונס הנכסים בתוך שבועיים ימים מן המועד הראשון שיאפשר זאת החוזה, גם אם מועד זה יחול לפני תום ששת החודשים הנקובים לעיל סעיף 2(א) ויחול האמור בסעיף 2(ב).

את דמי השכירות לתקופת חוזה זה, ככל שלא יהיה שיתוף פעולה בעניין מצד המערערת, ישלם המשיב – את חלקם שבו חויב בפסיקת המדור בבית המשפט ישלם בהתאם לפסיקה זו, ובאשר ליתרתם על חשבון חלקה של המערערת בתמורת דירה הצדדים, שחלק ממנה – בהתאם לסכום שישלם במקומה לדמי השכירות – יועבר לו מידי כונס הנכסים לאחר שתתקבל התמורה האמורה.

שכר טרחת כונס הנכסים בעבור פעולותיו אלה ייגבה מחלק המערערת בתמורת דירת הצדדים.

ג. המערערת - ובא כוחה באופן אישי – ישלמו הוצאות משפט בסך של 20,000 ש"ח לטובת המשיב ועוד 5,000 ש"ח לטובת אוצר המדינה.

בפועל יחולק וייגבה התשלום באופן זה:

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

המערערת תשלם את מלוא הסכום של 20,000 ש"ח למשיב – מחציתו תיגבה מן הערובה להוצאות שהופקדה בקופת בית הדין ומחציתו האחרת תיגבה מחלקה בתמורת הדירה, בעת מכירתה, ותועבר לידי המשיב על ידי כונס הנכסים שמינה בית דין קמא.

ב"כ המערערת יישא במלוא תשלום ההוצאות שנפסקו לטובת אוצר המדינה.

מזכירות בית הדין תפתח תיק מתאים לצורך העברת ההודעה על חיוב זה למרכז לגביית קנסות אגרות והוצאות משפט, וזאת נוכח הודעת הנהלת בית הדין על צורך (בגין אילוץ מחשוב של המרכז) בתיק נפרד לצורך כך בכל מקרה שבו הושטו חיובי הוצאות קודמים באותו תיק.

ד. פסק הדין ויתר ההחלטות שניתנו בהליך זה מותרים בפרסום בכפוף להשמטת שמות ומספרי זהות של הצדדים.

ניתן ביום ג' באב התשפ"ב (31.7.2022).

הרב ציון לוז-אילוז

הרב שלמה שפירא

הרב אליעזר איגרא

עותק זה עשוי להכיל שינויי ותיקוני עריכה

גט

OVER

משפחה • משפט • ומה שביניהם

WWW.GET-OVER.CO.IL

